

To'on yó'o kían nì taa San Marcos, ña ká'an sa'a Jesús

Di'a nì kuu, dá nì kasá'á kásto'on Juan ña kasaa Jesús

1 ¹ Di'a nì kasá'á to'on va'a sa'a Jesucristo, na kúú de'e Ndios. ² Isaías nì sa kuu iin profeta, tá'an na sa kásto'on xí'ín ñayuu ña nì ka'an mií Ndios xí'ín ná. Di'a kua'an to'on nì taa na:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noó ko'on noo yo'ó kásto'on ra to'on yu'u xí'ín ñayuu,

dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña kían ko'on ka'on xí'ín ná.

³ Kayu'ú taa ñoo noo kúú yukú ichí:

“Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.”

⁴ Ta miían ndaa dión nì kuu, chí nì kasá'á iin taa naní Juan dákodo ndúta ná ñayuu ini taku'í iin xían noo kúú yukú ichí. Ta kásto'on na xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na, dá ná k'í'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá ná kuu kodo ndúta ná.

⁵ Ta ku'á nda'o ñayuu ndéi ñoo Jerusalén xí'ín na ndéi dao ka ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea nì sa'an na nì seídó'o na to'on dána'a Juan. Ta nì na'o na kuachi na noo Ndios. Ta kúú nì dákodo ndúta ñaa Juan ini yuta naní Jordán.

⁶ Ta dá'on nì sa ndixi Juan nì kava'a xí'ín ídi camello. Ta iin cincho ñí sa ndíko tii na. Ta sa seí na tika xí'ín ndudí yukú. ⁷ Ta sa kásto'on na xí'ín ñayuu, ta kaá na xí'ín ná:

—Sata yu'u vei iin na ndaya'i cháa ka o duú yu'u, chí ni ko káni vían nakuiin ndei yu'u ndaxí yó'o ndisa ná. ⁸ Chí yu'u dákodo ndúta ñaa xí'ín taku'í, tído noón kúú na dákodo ndúta ñaa xí'ín na kúú Espíritu ii Ndios —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì sodo ndúta Jesús

⁹ Ta tein kuu dáá ñoo nì keta Jesús ñoo naní Nazaret, ña nákaa kuendá Galilea, kua'an na noo nákaa yuta Jordán. Ta ñoo nì dákodo ndúta ñaa Juan. ¹⁰ Tá nì keta Jesús ini taku'í, kúú nì xini na nì nono induú. Ta kúú nì naxino na kúú Espíritu Ndios sata ná, ta káa na táto'on káa iin paloma. ¹¹ Ta nda induú tá nì ka'an Ndios xí'ín Jesús:

—Yo'ó kúú de'e maní yu'u. Ta náta'an nda'o ini xini yo'ó —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì ka'an ña u'u mií noó dátuuán Jesús

¹² Tá nì ndi'i ñoo, dá ndáka Espíritu Ndios Jesús kua'an na noo kúú yukú ichí. ¹³ Ta uu diko kuu nì sa káa na ñoo. Ta nì sa káa na tein kirí

víchi deen. Dá ni xirndodó ñaá ña u'u. Ta ni kasáa dao ángel ni kii noo Ndios, ni chindeé ná Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kasá'a dána'a Jesús sa'a to'on va'a Ndios

¹⁴ Tá ni tiin ra Juan ni sadi ra ve'e kaa, dá ni kee Jesús kua'an na chí kuendá Galilea kasto'on na sa'a to'on va'a, ña ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ¹⁵ ta kaá na:

—Sa ni kasandaá vá hora, sa ni kuyati va ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. iNandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó, ta kandísa ndó xí'in ndino'o ini ndo to'on va'a Ndios! —kaá na.

Di'a ni kuu, dá ni kana Jesús komi taa tiin tiyaká ña kanoo ra xí'in ná

¹⁶ Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u taño'o naní Galilea, ñoó ni xini na iin taa naní Simón xí'in ñani ra Andrés. Ta ñó'o ra chíkaa ra ñóno rá ini takuí, chi kúu rá taa tiin tiyaká. ¹⁷ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ná kii ndo ná ko'o kanoo ndó xí'in yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndó ñayuu tein kuachi na táto'on kée ndó taó ndó tiyaká ini takuí.

¹⁸ Ta kúu vití'ón vá ni dankoo ra ñóno rá. Ta kúu ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in Jesús.

¹⁹ Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa ka chí noo ñoó, kúu ni xini na nákaa iin taa naní Jacobo xí'in ñani ra Juan, ta kúu rá de'e ta naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco nákoto ra ñóno rá. ²⁰ Dá ni kana ñaá ná. Dá ni dankoo ra tatá ra Zebedeo ini barco xí'in ndidaá ka ni taa kéchóon noo tatá ra. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in ná.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

²¹ Dá ni nasáa Jesús ñoo Capernaum xí'in taa ñoó. Dá tá ni kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá ni ku'u Jesús ini ve'e noo nákata na ñoo ñoó. Dá ni kasá'a ná dána'a na. ²² Kúu ni naá vá iní ñayuu ñoó sa'a ña dána'a Jesús, chi ko kée na táto'on kée taa dána'a ley Moisés, dá chi dána'a na táto'on ki'o kée iin na né'e choon.

²³ Ta ini ve'e ñoó nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú espíritu kini ñoó, ta kaáan:

²⁴ —¿Ndi kían ndó'o ní xí'in ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'a vá yu'u ndá yoo kúu mií ní, chi mií ní kúu na ij ni kii noo Ndios.

²⁵ Dá ni danáni ñaá Jesús, ta kaá na xí'an:

—iKadi yú'on! iKua'an keta kii ini taa xaan!

²⁶ Ta kúu vití'ón ni sa'áni yi'í espíritu kini taa ñoó. Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'an, dá ni ketaan kua'an.

²⁷ Ta kúu ni naá vá iní ndidaá kúu ñayuu ñoó, dá ni kasá'a ná ndátó'ón tá'an ná:

—¿Ndi kua'an vian yó'o? Na ndeé ka vian ká'ano tandeé iní saá dána'a taa káa, chí xí'ín choon kómí rá sa'ándá ra choon noo espíritu kini, ta kúú seídó'o ñaan —kaá na.

²⁸ Ta kúú kaon nda'o ni kandaá ini ndidaá ñayuu ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Galilea sa'a ña ndato ni kee Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús ñá kúú xido Simón Pedro

²⁹ Tá ni keta Jesús ve'e ñoo, dá ni kee na kua'an na ve'e Simón xí'ín Andrés, ta ndáka ta'ani na Jacobo xí'ín Juan kua'an na. ³⁰ Ta kándu'u xido Simón noo xito, ta ka'í nda'o ndó'an kée kue'e dáa. Dá ni kast'on ñayuu xí'ín Jesús ña kú'an. ³¹ Dá ni natuu yati na noo kándu'an. Kúú ni tiin na ndá'an. Kúú ni ndane'e ñaá ná. Ta kúú vití'ón vá ni ya'a kue'e dáa ñoo. Ta kúú ni kasá'á váan kénduuan ña kasá'an na.

Kua'á nda'o ñayuu ni nduva'a Jesús

³² Sa ni keta va ndindii, ta sa kua'an kuaá vá kuú dáa ñoo, dá ndáka ñayuu ndidaá na kú'u xí'ín na ñó'o espíritu kini ni kasáa na noo Jesús. ³³ Sa'á ñoo ni chití yé'é ve'e ñoo ni nataka ndidaá na ñoo ñoo. ³⁴ Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e ni nduva'a na, ta kua'á nda'o espíritu kini ni taó ná. Ta ko sónó vá ná ña ka'an espíritu kini ñoo, chí ná'á vá ña ndá yoo kúú ná.

Di'a ni kuu tá ni ndatón Jesús xí'ín tatá Ndios iin xían noo ko iin ndéi

³⁵ Ta na'a nda'o ni ndakoo Jesús, chí iin naá íj vá. Dá ni keta na ñoo ñoo kua'an na iin xían noo ko iin ndéi. Ta ñoo ni ka'an na xí'ín tatá Ndios. ³⁶ Dá ni kee Simón xí'ín dao ka ta né'e tá'an xí'ín rá kua'an ra nandukú ñaá rá. ³⁷ Dá tá ni naní'i ñaá rá, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ndidaá ñayuu nandukú ná mií ní.

³⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná ko'o dao ka xían noo yati yó'o, dá ná dána'a ta'ani yu'u noo ñayuu ndéi ñoo, chí sa'á choon yó'o vei yu'u —kaá na.

³⁹ Ta ni xionoo na iin ní kúú kuendá Galilea ni daná'a na ini ndidaá ve'e noo náta na Israel, ta ni taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñíi

⁴⁰ Kúú ni kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñíi noo Jesús. Kúú ni sa kuín xití rá noo ná, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñíi —kaá ra.

⁴¹ Ta sa'á ña ni ku'u ini Jesús sa'a rá, sa'á ñoo ni chinóo na ndá'a ná sata rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduvií ñíion.

⁴² Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a, kúú vití'ón di'a n̄i ndañó'ó ni'ini kue'e téi'i ndó'o ra. Ta kúú n̄i kandoo vii vá ñi'i rá.

⁴³ Dá tá ko ñá'a tanda'á ñaá ná ko'on ra, dá n̄i sa'anda n̄a choon noo rá, ⁴⁴ ta kaá n̄a xí'in rá:

—Kua'án, tído o sa nákanón xí'in ni iin tó'ón ñayuu ña n̄i keei xí'ón. Di'a kua'án na'a miíón noo ta duti. Ta kua'án doko ña'a noo Ndios sa'á ña n̄i kandoo viion noo ná, táto'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa n̄i nduviion —kaá n̄a.

⁴⁵ Tído ko ní kée ta'on taa ñoo táto'on n̄i ta'anda choon noo rá. Di'a n̄i kasá'á nákan̄i va ra ña n̄i kee Jesús xí'in rá kua'an ra. Sa'á ñoo ko kuú ka ku'u túu Jesús ni iin ka ñoo. Ndadá yu'ú ñoo noo koó ka ñayuu ndéi va sa káa n̄a. Ta va'ará ndéi kúú míi vá ndéi ñayuu, tído vei na noo nákaa Jesús.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduva'a Jesús iin taa n̄i natií sa'a

2 ¹ Tá n̄i ya'a dao kuú, dá n̄i nandió koo tuku Jesús ñoo Capernaum. Tá n̄i kandaá ini ñayuu ña n̄i ndisáa Jesús ve'e na, ² kúú kua'á nda'o na n̄i nataka ñoo. Ta ko ní keta ka ve'e ñoo kaño'o na. Ta kúú nda sata vé'e ndíta ñayuu seídó'o na to'on dána'a Jesús.

³ Dá n̄i kasáa dao ka ñayuu xí'in iin taa n̄i natií sa'a, ta y'i ñaá komi taa n̄i kasáa ra. ⁴ Tído ko ní kúu ta'on ku'u ra xí'in ta kú'u ñoo ini ve'e noo nákaa Jesús, chi kua'á nda'o ñayuu ñó'o. Sa'á ñoo n̄i dakáa ñaá rá din̄i vé'e. Dá n̄i sonó rá iin yáí. Dá n̄i kuu n̄i danóo ra xito kánóo ta kú'u ñoo ini ve'e noo ió Jesús.

⁵ Tá n̄i xini Jesús ña kándéé ini ñaá rá, dá n̄i kaa n̄a xí'in ta ko kuú kaka ñoo:

—De'e ló'o, sa n̄i ndoo va kuachón —kaá n̄a.

⁶ Ta kúú ñoo ndéi dao taa dána'a ley Moisés seídó'o ra. Dá n̄i kasá'á nákan̄i kuáchi ini ra: ⁷ “Ta, ¿ndiva'a ká'an taa káa dión? Taa káa kúu ra yá'a ká'an ndava'a xí'in Ndios. Chi ni iin tó'ón ta'on taa o kúu dándoo kuachi ñayuu. Iin tó'ón din̄i míi vá Ndios kúu n̄a kuu kee dión.”

⁸ Tído vití'ón di'a va n̄i kandaá ini Jesús ña k̄i'o dión nákan̄i ini ra. Dá n̄i ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a nákan̄i ini ndo dión? ⁹ ¿Ndí kián ko ú'u cháa ka ka'in xí'in taa ko kuú kaka yó'o, ká'an ndó? “Sa n̄i ndoo va kuachón”, o ka'in xí'in rá, “Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton kane'e kua'an nó'on.” ¹⁰ Tído viti dá ná ko'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa n̄a n̄i nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándoo na kuachi kómí ñayuu ndéi ñayuú yó'o.

Dá n̄i kaa n̄a xí'in ta n̄i natií sa'a ñoo:

¹¹ —Ta ká'in xí'in yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton, ta kua'án nó'on ve'ón.

¹² Ta kúú nì nakuíin ndichi ra. Dá nì naki'in ra xito noó nì sa nóo ra né'e ra nì ki'in ra kua'an ra noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta kúú ndidaá vá ná nì naá iní. Ta kúú nì kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

—Ni iin kuu ko xinio iin ña'a ndato táto'on nì xinio kuu víti —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì kana Jesús iin taa naní Leví Mateo ña kanoo ra xí'in ná

¹³ Tá nì ndi'i nì kuu dión, dá nì nandió koo tuku Jesús kua'an na yu'ú taño'o. Ta kúú kuá'a nda'o ñayuu nì natuu yati ñaá. Dá nì kasá'á ná dána'a na noo ná sá xíka na kua'an na. ¹⁴ Ta noo yá'a na kua'an na ñoó, kúú nì xini na ió iin taa naní Leví, de'e ta naní Alfeo, ta ió ra kí'in ya'i ra sa'á ñó'o. Dá nì kaa na xí'in rá:

—Nakíi, ná ko'o kanoón xí'in yu'u.

Dá nì nakuíin ndichi ra. Dá nì kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in ná.

¹⁵ Di'a nì kuu tein noo ió Jesús sásá'an na xí'in Leví ñoó ini ve'e ra. Ta kuá'a nda'o taa kí'in ya'i sa'á ñó'o xí'in dao ka ñayuu kaá ra kómí kuachi nì sa ndei xí'in Jesús. Ta ndei ta'ani taa xionoo xí'in ná, chi kuá'a nda'o ñayuu ndíko ñaá. ¹⁶ Tá nì xini ta fariseo xí'in dao taa dána'a ley Moisés ña sásá'an dáó Jesús xí'in ta kí'in ya'i sa'á ñó'o, xí'in ñayuu, tá'an na kaá ra kúú na kini ñoó, dá nì kaa ra xí'in ta xionoo xí'in Jesús:

—¿Ndi kua'an ña yó'o? ¿Ndiva'a sásá'an ri maestro ndo'ó xí'in ta kí'in ya'i sa'á ñó'o, xí'in dao ka ñayuu kómí kuachi yó'o? —kaá ra.

¹⁷ Tá nì seídó'o Jesús ña nì ka'an ra dión, dá nì kaa na xí'in rá:

—Na ió va'a ko xinnó'o ta'on na ta ketátá ñaá. Sava'a na kú'u va kúú na xinnó'o ñaá. Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u ná kanai na ká'an ña kúú ná ñayuu ndaa. Di'a vei yu'u kanai na nákoní ña kómí ná kuachi —kaá na.

Dána'a Jesús ña kúú ná táto'on iin tonó

¹⁸ Iin kuu, dá nì sa ndei ta sa xionoo xí'in Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu, nì sa ne'e ií rá xí'in ta fariseo. Dá nì kasáa dao ñayuu noo nákaa Jesús. Dá nì ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a ko né'e ií ta xionoo xí'in mií ní táto'on né'e ií ta fariseo xí'in ta sa xionoo xí'in Juan?

¹⁹ Dá nì kaa Jesús xí'in ná:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kane'e ií ñayuu nì nataka noo ió vikó tánda'a nani ió íí vá tonó xí'in ná? Koó, chi xian nani ió íí tonó xí'in ná, ta o kúu ta'on kane'e ií ná. ²⁰ Tído kasandaá iin kuu, dá naki'in ra tonó kandaka ra ko'on ra. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ií ñayuu ñoó.

Dána'a Jesús ña kō náki'in tá'an ta'on ña dána'a na xí'ín ña dána'a ta fariseo

²¹ Ta kō iin ta'on nákoto noó ni ndata iin do'ono yata xí'ín iin tá'í dá'on saá. Dá chi tá ná nakata na do'ono ñoó, ta kúú nati'in va dá'on saá ñoó, ta kúú ví'í ka ví ndata do'ono yata ñoó.

²² Ta kō iin ta'on taán vino saá ini ñíi yata. Dá chi tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí vino saá ñíi yata ñoó, ta kúú ndi'i vino ñoó kuita, ta kúú tuú oon va ñíi ñoó. Sa'a ñoó va'a cháa ka ná taán yó vino saá ini ñíi saá —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a kuu nani'i ndée na Israel

²³ Ta tein iin kuu nani'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noño'o no kaa tirió. Kúú ni kasá'a ta xionoo xí'ín ná tó'on ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ²⁴ Dá ni kaa ta fariseo xí'ín Jesús:

—¿Ndiva'a kée ta xionoo xí'ín ní ña kō kánian kee ra tein kuu nani'i ndée yo?

²⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kō óon ta'on ká'i ndo'ó ña ni kee David tá sa na'á tá nda'í ni kuiko na xí'ín ta sa xionoo xí'ín ná? ²⁶ Chi kaáan ña ni ku'u na ve'e Ndios. Ta daá ñoó kúú taa naní Abiatar duti kúú noó. Ta ni seí David pan, ña dóko ta duti noo Ndios, ña kō kánian keí ñayuu óon, chi sava'a ta duti kuu keí ñá. Ta nda ta xionoo xí'ín David ñoó ni xi'o na ni seí.

²⁷ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Kuu nani'i ndée yo ni kava'an Ndios ña kakuuan iin ña va'a noó ñayuu. Tído kō ní kava'a ta'on Ndios ñayuu keká'ano na kuu nani'i ndée yo táto'on ki'o kée ndo'ó. ²⁸ Ta viti kana'á ndó ña ió choon noo ndá'a na ni nduu taa ñayuu yó'o ña dándáki na tein kuu nani'i ndée yo —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natií ndá'a

3 ¹ Dá ni ku'u tuku Jesús ini ve'e noo náta na Israel. Ta ñoó nákaa iin taa ni natií ndá'a. ² Ta ndíta ta fariseo naní rá Jesús, ná kande'á á nduva'a ñaá ná kuu nani'i ndée ná. Dión, dá ni'í rá ndí koo dátaí kuachi ra Jesús noó ta né'e choon.

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa ni natií ndá'a ñoó:

—Nakuin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

⁴ Dá ni kaa na xí'ín dao ka taa ñoó:

—¿Ndá kían kuu kee yó kuu nani'i ndée yo? ¿Á kee yó ña va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dáka'kió iin ñayuu o ka'ání yó ná? Ka'an ndo ná nde'á —kaá na.

Tído ni iin tó'ón rá kọ ní ká'an. ⁵ Dá ni kaṵ noo Jesús ni sa nde'é deen ná ɬa ndíta ñoó. Dá ni kixian ni kunda'í ini na sa'a rá, chi káxí nda'o nio rá. Dá ni kaa na xí'in ɬa kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá ni naḁakáa ra ndá'a rá, kúu ni nduṵa'a vaan.

⁶ Dá ni kankuei ɬa fariseo ñoó kua'an ra. Ta ni kasá'a ndátó'ón kue'é ra xí'in ra kuendá rey Herodes ñoó ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni sa káa Jesús yu'ú ɬaño'o

⁷ Dá ni kee tuku Jesús kua'an na xí'in ɬa xionoo xí'in ná yu'ú ɬaño'o. Ta kua'a nda'o ñayuu ndéi kuendá Galilea xí'in na ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea tákuei sata ná kua'an na, ⁸ xí'in na ndéi ñoo ká'ano Jerusalén, xí'in na ndéi kuendá Idumea, xí'in na ndéi iin ka xoo yuta Jordán, xí'in na ndéi ñoo Tiro xí'in na ndéi ñoo Sidón, chi sa'a ña ni ni'i tó'on na sa'a ña'a ndato kée Jesús, sa'a ñoó kua'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na.

⁹ Ta kúu ni ka'an Jesús xí'in ɬa xionoo xí'in ná ña ná kenduu ra iin barco kakaá na, dá ná o dándútí ñaá ñayuu kuá'a ñoó. ¹⁰ Chi sa'a ña ni nduṵa'a na kua'a ñayuu, sa'a ñoó ndidaá kúu na kú'u kátaí tá'an vei sata ná, dá kako'on na dá'on Jesús, dá ná nduṵa'a na.

¹¹ Ta tá ni xini ñaá ñayuu ñó'o espíritu kini, ta kúu sa kuíta xití ná noo Jesús. Dá ni kasá'a káyu'ú espíritu kini ñoó, ta kaáan:

—Mií ní kúu de'e Ndios.

¹² Tído ni sa'anda Jesús choon noón ña ná dá'a ni ka'an ndá yoo kúu ná noó ñayuu ñoó.

Di'a ni kuu tá ni kaxi Jesús uxí uṵ ɬa kanoo xí'in ná

¹³ Ndi'i, dá ni kaa Jesús dini iin yúku iin ñoó. Dá ni kana na ndidaá kúu ɬa ni nata'an ini na, ta ni natuu yati ra noo ió na. ¹⁴ Dá tein roón ni kaxi na uxí uṵ ɬa kanoo xí'in ná. Ta ɬa yó'o kakuu ra tanda'a Jesús ko'on dána'a to'on va'a noó ñayuu, ¹⁵ ta koo ta'ani choon noo ndá'a rá ña nduṵa'a ra na kú'u, ta taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

¹⁶ Iin ɬa yó'o naní Simón. Ta ni chinaní ñaá ná Pedro. ¹⁷ Ta iin ka ra kúu de'e Zebedeo naní Jacobo xí'in ñani ra, ra naní Juan. Ta ni chinaní ñaá ná Boanerges. To'on yó'o kóni kaa de'e ña ka'ándí, chi ni'i dini rá. ¹⁸ Ta iin ka ra naní Andrés, xí'in ra naní Felipe, xí'in ra naní Bartolomé, xí'in ra naní Mateo, xí'in ra naní Tomás, xí'in ra naní Jacobo, ɬa kúu de'e Alfeo, xí'in ra naní Tadeo, xí'in ra naní Simón, tá'an ra ni sa kuu kuendá ɬa cananista, ¹⁹ xí'in ra naní Judas Iscariote, tá'an ra ni kasandaá ni nakí'o Jesús noo ndá'a ra xiní u'u ñaá.

Tá ni ndi'i ñoó, dá ni ndu'u na ini iin ve'e.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa dao t̄aa ñ̄a taó Jesús esp̄iritu kini kée ñ̄a u'u

²⁰ Ta tuku va kua'á ñ̄ayuu n̄i nditútí ñ̄oó. Ta ni k̄o nóno vá Jesús kasá'an na x̄í'ín t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná. ²¹ Tá n̄i ni'í tó'on n̄a ve'e Jesús ñ̄a ndó'o na, dá n̄i kee na kua'an n̄a nakuaka ñ̄aá ná kandaka na no'o n̄a, dá ch̄i n̄i ñ̄adana va na, ká'an ná.

²² Dá n̄i kaa dao t̄aa dána'a ley Moisés, tá'an r̄a n̄i kii ñ̄oo Jerusalén, ñ̄a Beelzebú, tá'an ñ̄a kúú sato'o esp̄iritu kini, ñ̄oó vá kían nákaa ini Jesús, ta ñ̄oó kían x̄í'o choon noo ná, sa'á ñ̄oó kándéé ná taó n̄a esp̄iritu kini ñ̄ó'o ini ñ̄ayuu, kaá r̄a.

²³ Dá n̄i kana Jesús t̄aa n̄i ka'an dión ñ̄oó, dá n̄i kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ñ̄a'a x̄í'ín ñ̄a dána'a n̄a, ta kaá n̄a x̄í'ín rá:

—¿Ndi kee ví sato'o esp̄iritu kini taó ñ̄a miían ini ñ̄ayuu, ká'an ndó?

²⁴ Kana'á ndó ñ̄a tá naá tá'an iin rey x̄í'ín ñ̄ayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. ²⁵ Ta tá tá'andá tá'an ñ̄ayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na. ²⁶ Ta k̄i'o dión ta'ani ndo'o ñ̄a u'u kúú noó tá ná kasá'á naá tá'an x̄í'ín ñ̄a kéchoon nooán. Ch̄i kasá'á ta'andá tá'an miían, dá kían o káka k̄a choon né'an, ch̄i sa n̄i kasandaá hora ñ̄a kían ndi'i nooán.

²⁷ 'Ta ni iin tó'on t̄aa o kúú ku'u ve'e iin t̄aa ndakí, ta taó rá ñ̄a'a ñ̄ó'o ve'e ra, tá dinñó'ó k̄a ná o kátó ñ̄aá rá. Miían ndúsa kee ra dión x̄í'ín rá, dá kuu taó rá ñ̄a'a ñ̄ó'o ve'e ra. ²⁸ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ñ̄a kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'á ndi ndaa mií vá kuachi kée ñ̄ayuu, ta sa'a ndidaá kúú to'on kini ká'an ndava'a n̄a sa'a Ndios. ²⁹ Tído ndi ndaa n̄a ya'a ká'an ndava'a na sa'a n̄a kúú Esp̄iritu īi Ndios, noón kúú n̄a ni iin kuu t̄a'on o kúú ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Noón kúú n̄a iin ích̄i o ndóo kuachi noo Ndios —kaá Jesús.

³⁰ Dión n̄i kaa n̄a, dá ch̄i n̄i kaa t̄aa ñ̄oó ñ̄a nákaa esp̄iritu kini ini n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasáa n̄a ve'e Jesús nándukú ñ̄aá ná

³¹ Dá n̄i kasáa naná Jesús x̄í'ín ñ̄ani n̄a. Ta n̄i sa kuíta na sata vé'e. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín ñ̄ayuu ndéi ñ̄oó ñ̄a ná ka'an n̄a x̄í'ín Jesús keta na sata vé'e.

³² Dá n̄i kaa ñ̄ayuu ndéi diin Jesús ñ̄oó x̄í'ín ná:

—Naná ní x̄í'ín ñ̄ani ní ndíta na sata vé'e nándukú ná mií ní.

³³ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín ná:

—Ná kasto'on ndaai x̄í'ín ndó ndá yoo kúú nanái, ta ndá yoo kúú ñ̄anii x̄í'ín k̄i'oi —kaá n̄a.

³⁴ Ta kúú n̄i sa nde'é ná noó ñ̄ayuu ndéi noo ná ñ̄oó. Dá n̄i kaa n̄a:

—N̄a yó'o kúú nanái, kúú ñ̄anii, kúú k̄i'oi. ³⁵ Ch̄i ndidaá n̄a kée ñ̄a kóni Ndios, noón kúú ñ̄anii, kúú k̄i'oi, kúú nanái —kaá n̄a.

Di'a kua'an ña ni ñakani Jesús sa'a iin taa xíti tata

4 ¹ Ni kasáa tuku Jesús yu'ú taño'o, dá ni kasá'a ná dána'a na noó ñayuu. Ta sa'a ña ni nataka kua'a nda'o na, sa'a ñoó ni kaa Jesús ini barco, kirá kánóo noó taño'o. Dá ni sa koo na ió na ini ra. Ta ndéi ñayuu ñoó yu'ú taño'o seídó'o na. ² Dá ni kasá'a Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

³ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó. Iin taa xíti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'a ña ni koon ni'ini ra tata ñoó, sa'a ñoó dao ña ni kuei yu'ú íchi. Ta kúu ni kasáa laa, ta kúu ni seí vá rían. ⁵ Ta dao ka tata ñoó ni kuei tein yuu noo ndéi cháá ñó'o. Sa'a ñoó kúu yachi va ni xitaan, chi ko ní kuéi ta'on ña noo kúu ño'ó ndéé.

⁶ Tído, tá ni xinkoo ndindii, ta kúu ni dii vaan. Ta sa'a ña koó yo'an, sa'a ñoó ni ichi vaan.

⁷ Ta kúu dao ka tata ñoó ni kuei tein ta'íón. Ta ni sa'ano dáó ña xí'in ta'íón ñoó, sa'a ñoó ni kuyatá váan ni kee rá. Sa'a ñoó ko ní xí'o ta'an vaan nonián.

⁸ Ta kúu dao ka tata ni kuei noo kúu ño'ó va'a. Kúu kua'a nda'o noni ni xí'oan, chi ni xitaan, ta ni sa'ano va'an. Ta kúu ió dao tata ñoó ni xí'o oko uxí noni. Ta dao kaan ni xí'o oni diko noni. Ta dao kaan ni xí'o iin ciento noni —kaá Jesús.

⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—iNdi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó! —kaá na.

Yó'o nákanii Jesús ndiva'a dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na

¹⁰ Dá tá ni kandoo iin tó'ón Jesús iin ná, dá ni ndato'ón ñaá ta xionoo xí'in ná xí'in dao ka ñayuu ndíta yati ñoó ndi dándáki to'on ni ñakani na xí'in ná ñoó. ¹¹ Dá ni kaa Jesús:

—Noo ndo'ó vá ni xí'o Ndios ña kandaá ini ndo ña ná'á mií ná sa'a ndi kée na dándáki na. Tído noó na ko ñá'a ndu'u tixi ndá'a Ndios, dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'in to'on dána'i, dá ná xinkoo noo ká'an tuti ii Ndios, chi di'a kaáan: ¹² “Ta va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kandaá ta'on ini na ndi kóni kaaan. Ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na, dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, dá kían ná o kí'o ká'ano ini na sa'a kuachi na.”

Nákanii Jesús ndi dándáki ña ni daná'a na sa'a taa xíti tata

¹³ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—¿Á ko ní kandaá ta'on ini ndo ndi dándáki ña ni ñakani xí'in ndó? ¿Ndi kee ndó, dá kandaá ini ndo sa'a cháá ka ña'a dákí'in tá'in xí'in to'on dána'i noo ndo, tá dáá?

¹⁴ 'Taa xítí tata ñóó kúú taa xínoo dána'a to'on Ndios. ¹⁵ Ta yu'ú íchí noo ñí kuei dao tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído tá ndí'i seídó'o naan, ta kúú kásaa ña u'u, ta díta váan to'on ñí seídó'o na. ¹⁶ Ta tein yuu noo ñí kuei dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta mií hora seídó'o naan, nátiin va'a naan xí'an kádij iní na. ¹⁷ Tído ko ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñóó ko ndíta toon na xí'in to'on Ndios. Chí tá kásá'a ndo'o na tandó'ó, o tá kéndava'a ñayuu xí'in ná sa'á ña kándisa na to'on ñóó, ta kúú dánkoo na ña. ¹⁸ Ta tein ta'íón noo ñí kuei dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ¹⁹ tído kásá'a ná ndí'i cháa ka ini na sa'á ña ió ñayuu yó'o, ta kátoó na koo kuíká ná. Ta ndí'i ta'ani ini na sa'á dao ka ña'a. Ta ndidaá ñóó kedaá xí'in ná, dá kásá'a ná ku'ichí ini na xiní na to'on Ndios, ta kúú ná táto'on iin tata ko xí'o noní.

²⁰ 'Tído noñó'o va'a noo ñí kuei dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'in ndino'o ini na, ta kándisa naan. Dao noón kúú táto'on tata, ña ñí xí'o oko uxi noní. Ta dao ka na kúú táto'on tata, ña ñí xí'o oní diko noní. Ta dao ka na kúú táto'on tata, ña ñí xí'o iin ciento noní, chí kée na ña kóní Ndios —kaá na.

Di'a kua'an ña ñí daná'a Jesús sa'á ña kúú ña ndaa Ndios

²¹ Dá ñí dakí'in tá'an tuku Jesús iin ka ña'a xí'in to'on ñí daná'a na, ta kaá na:

—Tá né'e yó iin íti tóon, ía chikani ndei yó iin kidi nooán o chikani yóan tixi iin xito? Koó, iin íti tóon kánian chinóo yó ra iin noo dikó, dá ná katoon ra iin ní kúú xían. ²² Dá chí ndidaá vá ña dá'i noo ndo viti, kasandaá natuuan. Ta ndidaá vá ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan.

²³ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó —kaá na.

²⁴ Dá ñí kaa ta'ani Jesús:

—Kueídó'o va'a ndó to'on ká'in xí'in ndó viti, chí táto'on kí'o kaon ió nduu ndo natiin ndóan, kí'o dión kí'o Ndios ña noo ndo, ta kí'o cháa ka naán noo ndo o duú ña ñí seídó'o ndó, ²⁵ dá chí na ñí natiin ndisa to'on na, noón kúú na ní'i cháa ka ña kandaá ini na. Tído na ko ní nátiin to'on na, noón kúú na nandodó di'a va lú'u ña ñí seídó'o na.

Yó'o ñí daná'a Jesús sa'a ndi kí'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a Ndios

²⁶ Dá ñí kaa ta'ani Jesús:

—Táto'on kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían táto'on ndó'o iin tata ñí chí'i iin taa noñó'o rá, ²⁷ chí sakuaá kídí taa ñóó, ta na'a ndákoo ra. Ta nduú ñóó ka'ándí noo tata ñóó, ta sá sá'anoan kua'an. Tído ko kandaá ta'on ini ra ndi kuu sá'anoan. ²⁸ Dá chí mií vá ñó'o ñóó dákuá'ano ña. Dinñó'ó xítaan kían yukú, dá xínkoo yokoan, dá chítí yokoan xí'in noní. ²⁹ Dá tá ñí chichian, dá kua'an ra ka'anda raán, chí ñí kasandaá kuu nataán vá'a raan —kaá na.

**Yó'o ni daná'a tuku Jesús sa'a ndí k'i'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a
Ndios**

³⁰ Dá ni kaa tuku Jesús:

—¿Ndí k'ian dáa kúu xí'in tō'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'an ndó? Ta, ¿ndá k'ian dáki'in tá'in xí'an, dá kandaa ini ndo sa'an? ³¹ K'ian táto'on iin tata naní mostaza, ña kúu tata páli cháa ka noo dao ka tata chí'i yó noño'o yo. ³² Tído tá ni xitaan, ta kúu sá'ano ná'ano cháa kaan o duú dao ka yuku. Ta ná'ano nda'o ndá'an, sa'a ñoó kúu káva'a laa táka ri tixi kátian —kaá na.

³³ Ta k'i'o dión ni dáki'in tá'an Jesús kua'a nda'o ña'a xí'in tō'on ni daná'a na, k'i'o kandaa ini ñayuu ñoó. ³⁴ Ta ko ní dána'a ta'on na tá ko ní sá dáki'in tá'an na dao ña'a xí'in tō'on dána'a na. Tído tá ni kana xoo mií ná kua'an na, dá ni nakani na xí'in ta xionoo xí'in ná ndi dándáki ña ni daná'a na.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Jesús choon noó tachi xí'in taño'o

³⁵ Tá ni kuaá kuu dáa ñoó, dá ni kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:
—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

³⁶ Tá ni ndi'i ni ka'an taa xionoo xí'in ná ndisá'an xí'in ñayuu kuá'a ñoó, dá ni kaa ra ini barco noo nákaa na. Ta ni sarkuei dao ka barco noo ñó'o cháa ka ñayuu kua'an na noo kua'an Jesús. ³⁷ Ta kúu noo kua'an na ñoó ni kasá'a vá kana tachi déen. Sa'a ñoó ni kasá'a kokee takuií ini barco ñoó. Ta kúu sa kua'an kutí vá ini ra xí'in takuií. ³⁸ Ta kúu kándu'u Jesús kidi na ini ra noo nóno chí sata di'a ra. Ta yí'i iin dá'on dini ná kándu'u ná.

Dá ni dandóto ñaá ta xionoo xí'in ná ñoó, dá kaá ra:

—iMaestro! ¿Á ko sa'aní ta'on ni mií ní ña kuuo?

³⁹ Dá ni ndakuín ndichi Jesús. Dá ni sa'anda na choon noó tachi xí'in taño'o, ta kaá na:

—iKatuu! Tádi kooón.

Ta kúu ni sa tuu va tachi, ta ni nakáa tádi vá taño'o.

⁴⁰ Dá ni kaa na xí'in taa ñoó:

—Ta, ¿ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on iní ndo yu'u, ndani?

⁴¹ Kúu ni yu'ú nda'o ra. Dá ni kasá'a rá ndátó'on tá'an rá:

—¿Ndá yoo ví kúu na yó'o, chí nda tachi xí'in taño'o seídó'o choon sa'anda na? —kaá ra.

Di'a ni kuu tá ni taó Jesús espíritu kini ñó'o ini iin taa

5 ¹ Dá ni saa na iin ka xoo taño'o noo kúu kuendá Gadara di'a. ² Dá tá ni noo na barco ñoó, dá ni keta iin taa ñó'o espíritu kini ini káo noo ñó'o ndii vei ra ni'i ñaá rá. ³ Dá chí ini káo noo ñó'o ndii ñoó ió ra. Ta ni iin tó'on ñayuu ko kándéé ko'oni ñaá ná, ta ni cadena ko kándéé

kandiko ra, ⁴ chi sa kua'a vá ta'ándá so'óni na sa'a rá xí'ín ndá'a rá xí'ín cadena, xí'ín kaa viti. Tído vaá óon va kándéé rá dákuáchi ra cadena ñoó, ta sa'ándá ra kaa ñoó, chi ndakí nda'o ra. Ta ni iin tó'ón ña'a kée ñayuu ko kándéé xí'ín rá. ⁵ Ta nduú ñoó xionoo ra diní yúku káyuu'ú rá xí'ín tein káo ndij ñoó, ta dárkue'e ra mií rá xí'ín yuu.

⁶ Ta kúu xíká vá ni xini ra ña vei Jesús. Ta kúu ni kankono ra ni saa ra ni sa kuín xití rá noo ná. ⁷ Ta kúu ni'i nda'o ni káyuu'ú espíritu kini nákaa ini ra, ta kaáan:

—¿Ndi kián ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, mií ní na kúu de'e Ndios ndáya'i? iNoo mií Ndios seí nda'íi noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní yu'u!

⁸ Dión ni kaáan, chi di'a ni kaa Jesús xí'an:

—iEspíritu kini, dáyaá ta xaan!

⁹ Dá ni ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá ni kaa espíritu kini ñoó:

—Legión naní, chi kuá'a nda'o kúu ndu'u.

¹⁰ Dá ni seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'a ñaá ná ko'an iin ka xían. ¹¹ Ta yati yúku iin ñoó ñó'o kuá'a nda'o kochí sásá'an rí. ¹² Dá ni seí nda'í espíritu kini ñoó noo Jesús:

—Konó ní ná ko'on ndu ndu'u ndu ini kochí kaa —kaáan.

¹³ Dá ni sonó Jesús nooán. Dá ni kankuei espíritu kini ñó'o ini ta ñoó. Dá ni sa'an ni ndu'an ini kochí ñoó. Ta kúu rí táto'on uu mil. Kúu ni taxí tá'an ndi ndi'i rí kua'an ri yu'ú da'o. Dá ni kuei ndava'a rí ini taño'o ñoó. Ta kúu ni kandaa ri, dá ni xi'i ri.

¹⁴ Dá ni kee ndidaá ta ndáka kochí ñoó taxí tá'an ra kua'an nó'o ra kasto'on ra xí'ín ñayuu ndéi ñoo ra, xí'ín na ndéi yúku sa'a ña ni kuu dión. Dá ni kankuei ñayuu ñoó kua'an na kande'é ná ndi kián ni kuu.

¹⁵ Tá ni saa ñayuu ñoó noo iin Jesús, dá ni xini na ña ió ta sa ndo'o nío ni sa kee kuá'a nda'o espíritu kini ñoó. Ta kúu sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin ta ió va'a kúu rá. Ta kúu ni yu'ú nda'o na.

¹⁶ Ta ñayuu ni xini ña ni kuu dión kúu na ni nakani xí'ín dao ka ñayuu ña ni ndo'o ta ni sa ño'o espíritu kini ñoó xí'ín ña ni ndo'o kochí ñoó.

¹⁷ Dá ni kasá'a ná seí nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka xían.

¹⁸ Tá kua'an Jesús kaa na ini barco ñoó, dá ni seí nda'í ta ni sa ño'o espíritu kini ñoó noo ná ña ná konó ná ko'on ra xí'ín ná. ¹⁹ Tído ko ní xíin ta'on na. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Nandió koón kua'an nó'on ve'ón noo ndéi tá'ón, ta nakanón xí'ín ná sa'a ndidaá ña ná'ano ni kee sato'o yo Ndios xí'ón, ta nakani ta'ánón xí'ín ná táto'on ki'o ni ku'u ini na sa'on —kaá na.

²⁰ Dá ni naki'in ra kua'an nó'o rá. Ta kúu ni kasá'a rá nakani ra sa'a ña ndato ni kee Jesús xí'ín rá noo ñayuu ndéi kuendá Decápolis. Ta ndidaá na ni seídó'o ña ni nakani ra, kúu ni naá nda'o iní na.

Di'a ni ndo'o de'e di'i iin taa naní Jairo xí'ín ña ni ndo'o iin ñá'a ndó'o kue'e tá'i ni

²¹ Dá ni chika'anda Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná kua'an na iin ka xoo taño'o. Ta kúu sa kuá'a nda'o ñayuu ni nataka ndéi yu'ú taño'o ñoo. Tá ni noo Jesús ini barco, dá ni sa ku'ín na íin na yu'ú taño'o ñoo. ²² Dá ni kasáa iin taa naní Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta nā Israel ndéi ñoo ñoo. Tá ni xini ra Jesús, kúu ni sa ku'ín xití rá noo ná. ²³ Dá ni kasá'a rá seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—Sa xí'i va de'e di'í. Nakí ní ná ko'o chinóo ní ndá'a ní sata xí, dá ná nduva'a xi, dá ná o kuú xi.

²⁴ Dá ni kee Jesús kua'an na xí'ín rá. Ta kuá'a nda'o ñayuu ni kee kua'an xí'ín ná, ta dándutí ná Jesús kua'an na. ²⁵ Ta tein ñayuu kuá'a ñoo nákaa iin ñá'a ndó'o kue'e tá'i ni, ta sa ni xino uxí uú kuia ndó'an dión. ²⁶ Ta sa ndo'o nda'o níman, chí noo kuá'a nda'o taa kétátá ni sa'an. Ta sa ni dandí'i vaán di'ón né'e va'an ni chiya'avián ra kétátá ñoo. Tído ni iin tó'ón ta'on ra ko ní kándeé nduva'an. Ví'í ka ví ndó'an.

²⁷ Tído tá ni kandaá inian ña kándéé Jesús nduva'a na na kú'u, dá ni ndundééan ni ku'an tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá ni natuu yatián sata Jesús, ta kúu ni kako'on ndá'an dá'on ná. ²⁸ Dión ni keeán, dá chí ni nakani inian ña sava'a rá dá'on óon Jesús ná kako'an, ta kúu nduva'a vaán.

²⁹ Ta kúu vití'ón di'a va ni natuu ni ñoo. Ta kúu ni kandaá inian ña ni nduva'a vaán noo kue'e ndó'an.

³⁰ Ta kúu ni kandaá va ini Jesús ña ni nduva'a iin ñayuu ni kee ndée ná. Dá ni nandió ko na ni sa nde'é ná noo ñayuu kuá'a vei sata ná ñoo. Dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo ni kako'on ndá'a dá'amaí?

³¹ Dá ni kaa ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—Ndé'é vá mií ní, dión ví ñayuu kuá'a vei yó'o dándutí ñaá. Sa'a ñoo, ¿ndiva'a ndato'ón ní ndá yoo ni kako'on ndá'a ñaá?

³² Tído ni sa nde'é va'a Jesús noo ndidaá ñayuu ñoo, dá ná kande'á ndá yoo ni kako'on ñaá. ³³ Sa ná'a vá ñá'a ñoo ña ni nduva'an sa'a ña ni kako'an dá'on Jesús. Ta va'ará yu'úan, ta ndéi ninoán, tído ni sa'an ni sa ku'ín xitíán noo ná, ta ni nakani ndaaan xí'ín ná ña ni keeán.

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'an:

—De'e di'í, ni nduva'ón sa'a ña kándéé inóon yu'u. Ta viti, kua'an nó'on ve'ón xí'an ió va'a inóon, chí ni nduva'ón noo kue'e ni sa ndo'ón.

³⁵ Ta kúu ká'an jíó Jesús íin na, kúu sa ni kasáa va dao taa ni kii ve'e Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta nā ñoo ñoo. Dá ni kaa ra xí'ín Jairo ñoo:

—Sa ni xi'i va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ní dáta'an ní maestro xaan.

³⁶ Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'ín Jairo:

—O sa yú'oon. Sava'a yu'u kandeé inóon —kaá na.

³⁷ Ta kúú kọ ní sónó ta'on Jesús noo dao ka ñayuu ña ko'on na xí'ín ná ve'e taa ñoó, sava'a Pedro xí'ín Jacobo xí'ín ñani ra naní Juan va ndáka na kua'an na. ³⁸ Dá tá ni saá na ni ku'u na ve'e Jairo, kúú ni xini na ña nína vaa nda'o ñayuu ndéi'i na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñoó. ³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nína vaa téi ndo? Ta, ¿ndiva'a ndéi'i téi ndo ndéi ndó? Chi kọ ní xí'i ta'on xi, kídí va xi —kaá na.

⁴⁰ Tído ni saki ndaa va ñaa ñayuu ñoó. Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kankuei ndidaá ná sata vé'e. Dá ni kana na tatá tadi'í ñoó xí'ín naná xi xí'ín ndin oni ka taa ndáka na kua'an na ñoó. Dá ni ku'u na noo kándu'u xí. ⁴¹ Dá ni tiin Jesús ndá'a xí. Dá ni kaa na:

—Talita, cumi —kaá na. To'on yó'o kóni kaa: Di'í ló'o, ká'in xí'ón, ndakoo.

⁴² Ta kúú vití'ón di'a vá ni ndakoo xi. Ta kúú ni kasá'á xíka xi xíonoo xi. Ta uxí uu kuiá ió xi. Tá ni xini ñayuu ñoó, kúú ni naá nda'o iní na.

⁴³ Tído ni sa'anda Jesús choon noo na ve'e xi ná o sa nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ni kuu dión. Dá ni kaa na xí'ín ná ña ná k'i'o na ña'a kasá'an xi.

Di'a ni ndo'o Jesús tá ni nandíó koo na ni nasáa na ñoo Nazaret

6 ¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñoó, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo mií ná, ta tákuei ñaa taa xíonoo xí'ín ná kua'an ra. ² Tá ni kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá ni ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoó. Dá ni kasá'á ná dána'a na. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaa ná, ta ni naá vá ini na ndé'é ñaa ná, ta kaá na:

—¿Ndeí ni katí'a taa kaa ña dána'a ra? ¿Ndeí ni ni'i ta kaa ña ndichí ná'á rá, xí'ín ña kándéé rá kée ra ña ndato xí'ín ñayuu? ³ ¿Á o duú ta túxí yíto vá kúú ra kaa, chi de'e María kúú rá, ta ñani ra kúú Jacobo xí'ín José, xí'ín Judas, xí'ín Simón viti? ¿Á o duú k'i'o ra kaa ndéi tein yó yó'o? —kaá ñayuu ñoó.

Sa'á ñoó kọ ní nákoni ñaa ná.

⁴ Dá ni kaa Jesús:

—Ndeí kúú mií vá ió ñañó'ó ñayuu noo ndu'u, na kúú profeta. Tído na ñoo mií ndú, xí'ín na kúú tá'an ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na káñó'ó ñaa —kaá na.

⁵ Sa'á ñoó kọ ní kúú ta'on kee na ña'a ná'ano xí'ín na ñoo mií ná, sava'a sata dao na kú'u vá ni chinóo na ndá'a ná, dá ni nduva'a na.

⁶ Kúú ni naá vá iní Jesús xiní na, chi kọ ní xíin ta'on na ñoo mií ná kandísa ñaa ná. Dá ni kee na kua'an na. Dá ni kasá'á ná xíonoo na dána'a na dao ka ñoo ñó'o yati ñoó.

**Yó'o nì sa'anda Jesús choon noó taa xionoo xí'ín ná ña ko'on ra
dána'a ra to'on va'a sa'a Ndios**

⁷ Tá nì ndi'i, dá nì kana na ndin uxì uú taa xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nì kasá'á ná tánda'á ná uú rá uú ra kua'an ra kanoo ra dána'a ra. Ta nì xì'o na choon noó rá ña kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. ⁸ Ta nì kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa kóo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi. Sava'a iin tó'on yíto, kirá katuú va ndó, kane'e ndó ko'on ndo. O sa kane'e ndó léka ndo, ni pan, ta ni di'on o sa kane'e ndó ko'on ndo. ⁹ Sava'a ndisa yí'i ndó kayi'i ndó ko'on ndo, ta ná dá'a ni kane'e ndó iin ka kotó nadaon ndó —kaá na.

¹⁰ Dá nì kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ta ndi ndaa mií vá ve'e nì saa ndo nì ku'u ndó, sava'a ñóó ni kandeí ndó nda ná kasandaá kuú kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹¹ Tído tá nì saa ndo iin ñoo noó ko ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, ta ko ní xíin na kueídó'o na to'on dána'a ndo, dá kían tá kua'an ndo kankuei ndó ñoo ñóó, kidi ni'ini ndó ñoyaká iin sa'a ndo, ta ñóó kían ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ña ñoo ñóó. Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ndo'o na ñoo ñóó o duú ñayuu kini nì sa ndei ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra —kaá na.

¹² Dá nì kee ra kua'an ra. Dá nì kasá'á rá kásto'on ra xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na. ¹³ Ta kúú kua'á nda'o espíritu kini nì taó rá, ta nì chikodó rá sití diní kua'á na kú'u, dá nì nduva'a na.

Di'a nì kuu tá nì xí'i Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu

¹⁴ Kúú nì ni'i tó'on rey Herodes sa'a Jesús, dá chi ndei kúú míí vá ká'an ñayuu sa'a ná. Chi dao ñayuu ñóó kaá di'a: “Nì nataki va Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu, ta noón kúú Jesús, sa'á ñóó kándéé ná kée na ña'a ndato.” ¹⁵ Ta dao ka na kaá ña profeta Elías kúú ná. Ta dao ka na kaá ña kúú ná iin profeta, o ndá ndi kuu kúú ná iin profeta nì sa io sa na'á, kaá na.

¹⁶ Tído tá nì seídó'o rey Herodes ñóó ña ká'an na dión, dá nì kaa ra:

—Taa yó'o kúú Juan, tá'an ra nì sa'anda yu'u diko. Tído nì nataki va ra.

¹⁷ Dión nì kaa Herodes, chi mií rá nì sa'anda choon, dá nì tiin soldado Juan. Dá nì so'oni ñaá rá xí'ín cadena. Dá nì chikáa ñaá rá ve'e kaa, chi ki'o dión kóni Herodías, ná nì sa kuu ñadi'í ñani ra naní Felipe, tído nì naki'in ñaá rá kakuuán ñadi'í ra. ¹⁸ Ta sa'á ña nì kaa Juan xí'ín rá ña kuachi ká'ano kían ña ió ra xí'ín ñadi'í ñani ra, ¹⁹ sa'á ñóó nì xini u'u ñaá Herodías, ta kónian ka'ání ñaán. Tído ko ní'i ta'an vaán ndí keeán, dá ná kuu Juan, ²⁰ dá chi yu'ú va Herodes ka'ání ñaá rá, chi ná'á vá rá

ñā ta ndaa, ta kéchóon noo Ndios kúú ná. Sa'á ñoó ndaa vá ñaa rá noo Herodías. Ta va'ará ni kutúú iní ra ni kee to'on ni ka'an na, tído kátoó ra kueídó'o ñaa rá.

²¹ Ta tein víko ni naxino Herodes kuia rá, dá ni ni'i Herodías ndí keeán, dá kuu Juan. Chi ni nataka ta dándaki xí'in Herodes, xí'in ta sa'ándá choon noo soldado, xí'in ndidaá ta ndaya'i ni kii chí kuendá Galilea, ta ndéi ra sásá'an ra xí'in Herodes. ²² Ta kúú ñoó ni ku'u de'e di'í Herodías. Dá ni sarsá'á xí. Ta kúú ni nata'an ini Herodes ni kee xi, ta ni nata'an ta'ani ini ndidaá ta ndéi sásá'an xí'in rá ñoó. Dá ni kaa rey Herodes ñoó xí'in xí:

—Tá ná kakon ndí kúú míí váan kónon nooí viti, ta kúú ki'o vei ña nooon —kaá ra.

²³ Dá ni xi'o ra to'on ra noo xí, ta kaá ra:

—Miían ndaa ndisa ki'oi ndidaá míí vá ña'a xikon nooí, chi iói ki'oi nda iin ñe'e noo dándakii nooon —kaá ra.

²⁴ Dá ni keta xi kankono xi kua'an xi ndato'on xí naná xi Herodías:

—¿Ndí kían kakaj viti?

Dá ni kaa naná xi:

—Kua'an kakon dini Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu —kaaan.

²⁵ Dá kankono xi ni ndu'u tuku xi noo ió rey Herodes. Dá ni kaa xi xí'in rá:

—Viti'on kui kóni yu'u ña ki'o ní iin ko'o ná kakaá dini Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu, nooí.

²⁶ Kúú ni kunda'í nda'o ini ra, tído sa'á ña ni xi'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña ni seídó'o ta ndéi xí'in rá ña ni ka'an ra dión, sa'á ñoó ko ní kúú ta'on kaa ra ña koó. ²⁷ Ta kúú viti'on ni sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ko'on ra ka'anda ra diko Juan, ta ná kane'e ra dini ná kii ra. ²⁸ Dá ni sa'an ta ñoó ni sa'anda ra diko Juan noo nákaa na ini ve'e kaa. Dá ni chikáa ra dini ná ini iin ko'o né'e raan ni kasáa ra. Dá ni xi'o raan noo tadi'í ñoó. Dá ni xi'o xian noo naná xi Herodías.

²⁹ Tá ni ni'i tó'on ta xionoo xí'in Juan ña ni xi'i na, dá ni sa'an ra ni naki'in ra yikí koño na. Ta né'e raan ni sa'an ra ni dandúxi ra.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an o'on mil ta

³⁰ Dá ni naki'in tá'an tuku ta xionoo xí'in Jesús xí'in míí ná. Dá ni kasá'á rá nákani ra xí'in ná sa'a ndidaá kúú ña ni kee ra, xí'in sa'a ndidaá ña ni daná'a ra noó ni sa'an ra.

³¹ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Nakíi ndo, ná ko'o iin ka xían nani'i ndée yo noó ko iin ndéi.

Dión ni kaa na, dá chi kúú kua'an, kúú vei kúú kuá'a nda'o ñayuu kásaa na noo Jesús, sa'á ñoó ko nónoo vá ná kasá'an na. ³² Dá ni kaa na xí'in ta xionoo xí'in ná ini iin barco, dá ni kanxoo na kua'an na iin xían noó ko iin ndéi. ³³ Tído kua'a vá ñayuu ni xini ña kua'an na, ta ni nakoni

va na Jesús. Ta kúú n̄i kee ñayuu ndéi ndidaá kúú ñoo ñó'o yati ñoo xíka sá'á ná kua'an n̄a ni'í ñaá ná. Ta kúú s̄a ndéi di'a va ñayuu ñoo ndáti na tá n̄i sā Jesús. ³⁴ Dá tá n̄i keta Jesús ini barco ñoo, kúú n̄i xini n̄a ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaá. Ta kúú n̄i ku'u nda'o ini n̄a sa'a ná, chí ndéi na tát'on ndéi léko, kirí k̄o íin ndáka, k̄i'o dión ndéi na. Dá n̄i kasá'á Jesús dána'a n̄a kua'á nda'o ña'a noó ñayuu kuá'a ñoo.

³⁵ Dá tá n̄i ini, dá n̄i natuu yati ñaá ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—K̄o ta'ón ve'e ndíta yati yó'o, ta s̄a n̄i ini va. ³⁶ Ka'anda ní choon noó ñayuu yó'o ña ná ko'on n̄a ve'e túu ndíta káa xí'ín ñoo kuálí túu ñó'o káa, dá ná kuiin na ña'a keí ná, chí k̄o ta'ón ña'a keí ná yó'o.

³⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—K̄i'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an na.

Dá n̄i kaa ra:

—¿Á kóni ní ña ko'on ndu kuiin ndu pan xí'ín di'ón, k̄i'o ní'í ñayuu kéchóon na uu ciento kuu, dá k̄i'o nduan noó ná kasá'an na?

³⁸ Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e va'a ndó? Kua'an ndo kande'é ndó.

Dá n̄i sa'an ra n̄i s̄a nde'é rá. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—O'on kúú pan, ta uu kúú tiyaká —kaá ra.

³⁹ Dá n̄i sa'anda Jesús choon ña ná kandeí tá tu'u tá tu'u n̄a noó itá kuí ñoo. ⁴⁰ Dá n̄i s̄a ndei ñayuu ñoo. Tát'on iin ciento kúú iin iin tu'u n̄a, ta dao ka tu'u kúú uu diko uxí. ⁴¹ Dá n̄i tiin Jesús ndin o'on pan xí'ín ndin nduú tiyaká ñoo. Dá n̄i nane'e noó ná chí induú. Dá n̄i naki'o na ndivé'e noó Ndios. Dá n̄i sa'anda n̄a pan ñoo. Dá n̄i xi'o naan noó ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá raan noó iin rá iin ñayuu ñoo. Dión ta'ani n̄i kee na xí'ín ndin nduú tiyaká ñoo. ⁴² Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñoo nda n̄i ndinoo va'a ini n̄a. ⁴³ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakútí ta xionoo xí'ín Jesús uxí uu tiyika xí'ín tá'í pan, xí'ín tá'í tiyaká ña n̄i kandoo noó n̄i sasá'an ñayuu ñoo. ⁴⁴ Ta o'on mil n̄i s̄a kuu ta n̄i sasá'an n̄i kee Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xika Jesús noó taño'o

⁴⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda Jesús choon noó ta xionoo xí'ín ná ña ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'on ra noó taño'o, dá ná sā ra ñoo naní Betsaida. Dá n̄i kandoo Jesús n̄i ka'an n̄a ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñoo. ⁴⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a ndisá'an, dá n̄i kee na kua'an n̄a dini iin yúku íin ñoo ka'an n̄a xí'ín Ndios.

⁴⁷ Tá s̄a n̄i kuaá vá, ta kúú duú n̄i ta'í dáo ió barco noó ñó'o ta xionoo xí'ín ná ñoo kua'an ra noó taño'o. Ta kúú nákaa iin tó'on íí vá Jesús noño'o. ⁴⁸ Kúú n̄i xini n̄a ña ndó'o níó rá dákáka ndá'a rá barco ñoo, chí kána nda'o tachí chí xoo noó kua'an ra.

Dá tá n̄i kundikí, kúú n̄i kuyati Jesús noó kua'an ra, chí xíka sá'á ná kua'an n̄a noó takuí ñoo, ta sá yá'a na kua'an n̄a chí noó. ⁴⁹ Tído tá n̄i

xini ra ña xíka Jesús kua'an na noo takuíí ñóó, dá ni ka'an rá ña kúú ná iin í'íná. Sa'á ñoó ni'í nda'o ni kayu'ú rá, ⁵⁰ chi ndidaá vá rá ni xini ñaá, ta kúú ni yu'ú nda'o ra. Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. O sa yu'ú ndo, dá chi mií vá yu'u kúúí —kaá na.

⁵¹ Dá ni kaa na ini barco noo ñó'o ra ñóó. Ta kúú ni sa tuu vá tachi ñóó. Kúú ni naá vá iní ra, ta ni yu'ú ra, ⁵² dá chi ko kándaá íí vá ini ra ndi dándáki ña ndato ni kee na ni dandukua'a ná pan ñóó, chi ndadí íí vá ñaxintóni rá.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús na kú'u ndéi kuendá Genesaret

⁵³ Dá tá ni ndi'í ni chika'anda na noo taño'o, dá ni saa na noo kúú kuendá Genesaret. Dá ni so'oni na barco yu'ú taño'o. ⁵⁴ Tá ni kankuei na ini barco ñóó, ta kúú ndidaá ñayuu ndéi ñóó ni nakoni ñaá. ⁵⁵ Ta kúú ni taxí tá'an ñayuu ñóó iin rá iin ñoo ni sa'an na ni naki'in na ñayuu kú'u kándodó noo xíto né'e na ni saa na noo ni kándaá ini na nákaa Jesús.

⁵⁶ Ta ndéi kúú míí vá noo kásandaá Jesús, ñoo kuálí o ñoo ná'ano o yukú ichí kíán, ta kúú chíndei ñayuu ñóó na kú'u ná yu'ú íchi, ta seí nda'í na noo Jesús ña ná konó ná dáko'on ndá'a ná yu'ú kotó na. Ta kúú ndidaá vá na ni dakó'on ndá'a yu'ú kotó na ni nduva'a.

Yó'o ni daná'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

7 ¹ Kúú ni natuu yati ta fariseo xí'ín dao taa dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta taa yó'o kúú ra ni kii ñoo Jerusalén. ² Kúú ni xini ra ña ko ní nákata ta'on taa xionoo xí'ín Jesús ndá'a rá xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an ra. Chi ko ní kée ra tát'o'on ki'o ni daná'a ta sá'ano ñoo ra tá sata. Sa'á ñoó ni datái kuachi ñaá rá, ³ dá chi ta fariseo xí'ín ndidaá ka na Israel tíin toon na tát'o'on ni sa kee ta sá'ano ñoo na tá sata, chi dinñó'ó kánian nakata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an na. ⁴ Ta díon ta'ani kée na tá ndúsaa na sá'an na noo yá'i, chi ko sásá'an ta'on na tá ná o nákata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó. Ta ió kua'á ka ví ña'a kée na tát'o'on ni daná'a ta sá'ano ñoo na, chi nákata ta'ani na vaso na xí'ín ñañó'ó, xí'ín tindo'o ná, xí'ín ko'o kaa na, xí'ín kidi na.

⁵ Sa'á ñoó ni ndato'on ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés ñóó Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a ko kée ta xionoo xí'ín míí ní tát'o'on ni daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chi ko nákata ra ndá'a rá xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an ra.

⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Taa uu noo vá kúú ndo'ó. Ndaa va ni ka'an profeta Isaías sa'a ndo'ó, chi di'a ni taa na:

Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u óon va na, tído xí'ín níó ná, ko kóni ta'on na yu'u.

⁷ Ko ndaya'i ta'on ña ndáño'o na yu'u,

dá chí ña dána'a na kúú ña ni ndaki ini ñaxintóni taa va,
ta ká'an na ña choon ni sa'anda Ndios kíán.

⁸ Chí ndo'ó kúú na dánkoo xoo choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá ka ini ndo kée ndó choon sa'ándá taa, chí ndí'i nda'o ini ndo nákata ndó tindo'o ndo, xí'ín vaso ndo, ta ndí'i ta'ani ini ndo kée ndó cháá ka ña'a kua'an táto'on kua'an ña yó'o.

⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—Chí dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá ka ini ndo kée ndó choon ni ndaki ini mií ndó. ¹⁰ Dá chí di'a kaá ley Moisés: “Koo ñañó'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ni ya'a ni ka'an ndava'a xí'ín tatá na o xí'ín naná na, na yó'o kúú na kánian kuu.” ¹¹ Tído ndo'ó kúú ra ká'an ña kuu va ka'an iin ñayuu xí'ín tatá na, xí'ín naná na: “O kúú ta'on chindeéi mií ní xí'ín ña'a né'e va'i, chí sa ni ka'in ña kí'oi ña noo Ndios.” ¹² Ta ndo'ó kúú ra ká'an ña ndi ndáa na ká'an dión, noón kúú na ko káni kaan ña chindeé ná tatá na xí'ín naná na. ¹³ Ta dión kée ndó dátuu ndó choon ni sa'anda Ndios xí'ín ña ni ndaki ini mií ndó. Ta kuá'a ka ví ña'a kua'an táto'on kua'an ña yó'o kíán kée ndó —kaá Jesús xí'ín rá.

¹⁴ Dá ni nandió ko Jesús ni kana na ñayuu kuá'a ñoó, dá ni kaa na:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, dá katóni va'a ini ndo.

¹⁵ Ni iin ña'a seí ndo ko dáyakó ñaá noo Ndios, chí ña kini kánkuei nío ndo, ñoó vá kíán dáyakó ndo'ó noo Ndios. ¹⁶ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, dá kíán kueídó'o va'a ndó —kaá na.

¹⁷ Dá ni kana xoo na tein ñayuu kuá'a ñoó. Dá ni ku'u na ini iin ve'e. Dá ni ndato'ón ñaá taa xionoo xí'ín ná ndi dándáki to'on ni dakí'in tá'an na ni ka'an na xí'ín ñayuu ñoó. ¹⁸ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Á dión ta'ani ko kátóni ta'on ini ndo'ó? ¿Á ko kándaa ta'on ini ndo ña ni iin ña'a seí ñayuu ko dáyakó ñaá noo Ndios? ¹⁹ Dá chí o duú nío ná kokee ña'a seí na. Ini tixi va na kua'an. Ta kúú tá ni ndí'i, dá kua'an na sata vé'e tatá náan.

Dión ni kaa Jesús, dá ná kándaa ini ra ña ni iin ña'a seí yo ko dáyakó ñaá noo Ndios.

²⁰ Ta ni kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ña kini kánkuei ini nío ñayuu, ñoó vá kíán dáyakó ñaá noo Ndios.

²¹ Dá chí nda maá ini nío vá ná vei ña kini nákaní ini na kee na, dá kee na kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yíi ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñíi ná, ta sa'ání ná ñayuu, ²² ta kí'in kuí'íná ná ña'a, ta kátóo na ña'a ió noo dao ka na, ta ió ña xíxi ini na, ta ndúkú ná ña dándá'í na dao ka ñayuu, ta ni lú'u ví ko chítuu ini na kée na ña kini, ta u'u ini na, ta ndéine'e tá'an na, ta chíndaya'i na mií ná, ta kúú ná na ko xíka'an noo.

²³ Ta ndidaá ña yó'o kíán kánkuei nda maá nío ná, ta dáyakó ñaá noo Ndios.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduᵛa'a Jesús de'e di'í iin ñá'a tukú

²⁴ Dá n̄i keta Jesús ñoo ñoo, dá n̄i kee na kua'an n̄a xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. Tá n̄i saa n̄a ñoo, dá n̄i ku'u na ini iin ve'e, chí k̄o kóni ta'on na ña kandaa ini ñayuu ña n̄i kasáa n̄a ñoo ñoo. Tído k̄o ní kúu ta'on chide'é n̄a, ²⁵ dá chí yachi vá n̄i kandaa ini iin ñá'a ña ió n̄a ñoo. Ta nákaa iin espíritu kini ini de'e di'áan. Ta kúu n̄i kasáaan noo nákaa Jesús, kúu n̄i sa ku'ín xitán noo ná. ²⁶ Ta kúúan iin ñá'a ká'an to'on griego, chí iin ñoo nákaa chí kuendá Sirofenicia di'a kúu ñooan. Dá n̄i seí nda'í ña noo Jesús ña ná taó ná espíritu kini nákaa ini de'e di'áan. ²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Konó ná kasá'an takuálí nda ná ndinoo va'a ini xi, dá chí k̄o vá'a ta'on kuio ndaa ȳo pan noo ndá'a xí, ta k̄i'o yóan noó t̄ina.

²⁸ Dá n̄i kaa ñá'a ñoo xí'ín ná:

—Ndaa ká'an ní, tatá. Tído seí va t̄ina yúchi pan, ña kuéi t̄i mesa kée takuálí.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Va'a n̄i ka'on, sa'á ñoo kua'án nó'o ve'ón viti, dá chí sa n̄i keta va espíritu kini ña n̄i sa káa ini de'e di'óon kua'an —kaá n̄a.

³⁰ Dá n̄i keeán kua'an nó'an. Tá n̄i nasáaan ve'án, kúu sa kándu'u va'a va de'e di'áan noo xíto, chí sa n̄i keta va espíritu kini ña n̄i sa káa ini xi kua'an.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduᵛa'a Jesús iin t̄aa k̄o tái do'o, ta ká'an tata ra

³¹ Dá n̄i keta Jesús noño'o kuendá ñoo Tiro di'a. Dá n̄i chíka'anda n̄a ñoo Sidón xí'ín ñoo ñó'o chí kuendá Decápolis kua'an n̄a. Dá n̄i nasáa n̄a yu'ú taño'o naní Galilea. ³² Ta ñoo ndáka dao ñayuu iin t̄aa k̄o tái do'o, ta ká'an tata n̄i saa n̄a. Dá n̄i seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná chinóo na ndá'a ná din̄i rá, dá ná nduᵛa'a ra.

³³ Dá n̄i taó xóo Jesús t̄aa yó'o noó koó ñayuu ndéi. Dá n̄i tuu na din̄i ndá'a ná yái do'o ra. Dá n̄i dandáxi na din̄i ndá'a ná xí'ín tadíí n̄a, dá n̄i dakó'on naán noo yáa t̄aa ñoo. ³⁴ Dá n̄i nande'é ná chí induú, kúu n̄i saka ini n̄a. Dá n̄i kaa n̄a:

—iEfata! —To'on yó'o kóni kaa: iNono viti!

³⁵ Kúu vití'ón vá n̄i natai do'o ra, ta n̄i kexoo ña kedaá xí'ín yáa rá, ta kúu n̄i naka'an va'a va ra.

³⁶ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noó ñayuu ñoo ña ná o sa kóo ini n̄a ka'an n̄a xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ndato n̄i kee na xí'ín t̄aa ñoo. Ta va'ará ndidaá ka ví n̄i sa'anda n̄a choon noó ñayuu ñoo ña ná o sa ká'an n̄a, tído ví'í ka ví n̄i dasá tó'on ñaá ñayuu ñoo. ³⁷ Ta kúu n̄i naá va iní ñayuu ñoo xiní n̄a ña n̄i kee Jesús dión, dá kaá n̄a:

—Va'a nda'o kée na ndidaá ña'a. Chí kándéé ná natai do'o ñayuu k̄o tái do'o, ta nda n̄a kúu ní'i kándéé ná ná ka'an —kaá n̄a.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an komi mil ñayuu

8 ¹ Ta tein kuu dáá ñóó ni ndítútí kua'á nda'o ñayuu. Ta ko ta'ón ña'a kasá'an na. Dá ni kana Jesús taa xionoo xí'ín ná. Dá ni kaa na xí'ín rá:

² —Kú'u nda'o ini sa'á ñayuu yó'o, chi sa ni xino oni kuu ndéi na xí'ín yu'u, ta ni koó ka ña'a kasá'an ná. ³ Tído tá ná tanda'í na no'o na ve'e na tá ko ñá'a kasá'an na, oon ni ví kuu yi'í na íchi, chi xíká nda'o ni kii dao na.

⁴ Dá ni kaa ta xionoo xí'ín ná ñóó:

—¿Ndeí ki'in yó kua'á pan ki'o yó keí ñayuu kua'a káa, chi yukú ichí vá kían yó'o?

⁵ Dá ni ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá ni kaa ra:

—Usa kían.

⁶ Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kandeí ñayuu ñóó noñó'o. Dá ni tiin na ndin usa pan ñóó. Dá ni ñaki'o na ndivé'e noo Ndios. Dá ni sa'anda naán. Dá ni xi'o naan noo ta xionoo xí'ín ná ñóó. Dá ni dasá ráan noo iin rá iin ñayuu kuá'a ñóó. ⁷ Ta né'e ta'ani ra cháá tiyaká. Ta kúu ni ñaki'o ta'ani Jesús ndivé'e noo Ndios sa'a ri. Dá ni xi'o na ri noo ta xionoo xí'ín ná ñóó. Dá ni dasá rá ri noo ñayuu kuá'a ñóó. ⁸ Dá ni sasá'an ndidaá ná nda noo ni ndinoo va'a ini na. Tá ni ndi'i ni sasá'an na, dá ni dakútí ta xionoo xí'ín Jesús usa tiyika xí'ín ña ni kandoo noo ni sasá'an na. ⁹ Táto'on komi mil ni sa kuu ñayuu ni sasá'an ñóó. Dá ni ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñóó. ¹⁰ Dá ni kaa na ini barco xí'ín taa xionoo xí'ín ná. Dá ni ki'in na kua'an na. Dá ni kasandaá na iin ka xoo taño'o noo kúu kuendá Dalmanuta.

Yó'o ni xika ta fariseo ña ná kee Jesús iin ña ndato chí induú

¹¹ Kúu ni kasáa dao ta fariseo. Dá ni kasá'á rá ndátó'ón ndichí ra Jesús, chi ni xika ra ña kee na iin ña ndato chí induú, dá korndodó ñaá rá, dá ná kande'á á miían ndaa ni kii na noo Ndios. ¹² Dá kúu konó oon ví ni kixian ni saka ini na. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a xika na ndéi tiempo viti ña kee iin ña ndato? Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o kée ta'on yu'u ni iin ña ndato noo ndo'ó —kaá na.

¹³ Dá ni dankoo na taa ñóó, dá ni kaa tuku na ini barco xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá ni kee na kua'an na iin ka xoo taño'o.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña ko vá'a dána'a ta fariseo

¹⁴ Tído ni nandodó vá ta xíonoo xí'ín Jesús kane'e ra pan ko'on ra. Sava'a iin tó'on diní vá pan nákaa né'e ra kua'an ra ini barco ñoo. ¹⁵ Dá ni sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó xí'ín ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo xí'ín ta kuendá rey Herodes —kaá na.

¹⁶ Kúú ni kasá'a ndátó'on tá'an mií rá:

—Sa'a ña ko ní sá ne'e yó pan kixió, sa'a ñoo ká'an na dión xí'a —kaá ra.

¹⁷ Kúú ni kandaa va ini Jesús ña ni ka'an ra dión. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'on ndó sa'a pan vei ndó? ¿Á ko kándaá íí vá ini ndo, ta á ko kátóni ta'on ini ndo? ¿Á ndadí íí vá ñaxintóni ndo? ¹⁸ Ió noo ndo, tído, ¿á ko túu ta'an vaan? Ta ió do'o ndó, tído, ¿á ko táí ta'an vaan? ¿Á ko ndúsaa ta'on ini ndo ña ni keei? ¹⁹ Chi tá ni sa'anda yu'u pan ni seí ndin o'on mil taa ñoo, ¿ndidaá tiyika ni dakútí ndó xí'ín yúchi pan ña ni kandoo ñoo?

Dá ni kaa ra:

—Uxi uu ra.

²⁰ Dá ni kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndidaá tiyika ni dakútí ndó xí'ín yúchi usa pan ni xi'o yu'u ni seí ndin komi mil ñayuu ñoo?

Dá ni kaa ra:

—Usa ra.

²¹ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Á ko kándaá íí ví ini ndo, tá dáa? —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ko túu noo

²² Tá ni saá Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná ñoo naní Betsaida, kúú ni kasáa ñayuu xí'ín iin taa ko túu noo. Dá ni seí nda'í na noo Jesús ña ná kako'on ndá'a ñaá ná. ²³ Dá ni tiin Jesús ndá'a rá, dá ndáka ñaá ná kua'an na nda noo kúú yu'ú ñoo ñoo. Dá ni tui ndaa na tadíí na nduchí nóo ra. Dá ni chinóo na ndá'a ná diní rá. Dá ni ndato'on ñaá ná:

—¿Á sa ni natuu cháá nooon viti?

²⁴ Dá ni nande'é rá, dá ni kaa ra:

—Xiní vai taa káa, tído táto'on ndaa yíto vá, ki'o dión ndaa ra xíonoo ra, xiní.

²⁵ Dá ni chinóo tuku Jesús ndá'a ná sata nduchí nóo ra. Dá tá ni nande'é tuku ra, kúú sa ni natuu va'a noo rá. Sa ndidaá kúú vá ña'a ndato xiní va'a ra, kaá ra. ²⁶ Dá ni sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni ndu'on ñoo káa, ta o sa nákanón xí'ín ni iin tó'on ñayuu ndéi ñoo ña ni keei xí'on —kaá na.

**Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na n̄i t̄anda'á Ndios
kasaa dákaki ñaá**

²⁷ Dá n̄i kee Jesús kua'an na xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná ñoo kuálí ñó'o yati ñoo Cesarea Filipino. Ta íchi noó kua'an na ñoo, kúú n̄i ndato'ón ñaá Jesús, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñayuu ñoo?

²⁸ Dá n̄i kaa t̄aa xíonoo xí'ín ná:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní iin ka profeta.

²⁹ Dá n̄i ndato'ón tuku ñaá Jesús, ta kaá na:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Míí ní kúú Cristo, na dákaki ñaá.

³⁰ Tído n̄i sa'anda Jesús choon noó t̄aa xíonoo xí'ín ná ña ná o sa koo ini ra ka'an ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ndá yoo kúú ná.

**Yó'o n̄i kasto'on Jesús xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá
kuu na**

³¹ Dá n̄i kasá'á Jesús dána'a na noó t̄aa xíonoo xí'ín ná ña kánian ndo'o naní nío na n̄i nduu t̄aa ñayuu yó'o, chi kuñó'ó ñaá t̄aa sá'ano ñoo, xí'ín t̄aa duti sakua'a, xí'ín t̄aa dána'a ley Moisés, ta kánian kuu na. Tído tá ná ya'a on̄i kuu, dá nataki na. ³² Yó'o kían n̄i ka'an ndaa Jesús t̄ato'on ndo'o míí ná cháá ka chí noo. Dá n̄i taó xoo ñaá Pedro. Dá n̄i kasá'á dánani ñaá rá sa'á ña n̄i ka'an na dión. ³³ Tído n̄i n̄andió koo Jesús n̄i sa nde'é ná noo ndíta dao ka t̄aa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i danáni na Pedro, ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an kuxoo nooí, dá chi kéeón t̄ato'on kée ña u'u, chi ko nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon t̄ato'on k̄i'o nákani ini t̄aa va —kaá na.

**Yó'o n̄i kasto'on Jesús ndí kían kánian kee ñayuu tá kóni na kanoo na
xí'ín ná**

³⁴ Dá n̄i kana Jesús t̄aa xíonoo xí'ín ná, xí'ín dao ka ñayuu ñoo, dá n̄i kaa na xí'ín ná:

—Ndi ndaa ndo'ó ká'an kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni míí ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. ³⁵ Chi ndi ndaa na kóni dákaki na míí ná ñayuu yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndaa na xí'o míí ña kuu na sa'a yú'u, o sa'a to'on va'a dána'i, noón kúú na ni'i ña k̄aki na. ³⁶ Dá chi, ¿ndi kían va'a ni'i ñayuu tá ná kandeé ná ni'i ná ndidaá ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? ³⁷ Ta, ¿ndí kían kúú ña'a ndaya'i cháá ka tá o duú ña ni'i ná ña kataki chíchí ná, ká'an ndó?

³⁸ Ta ndi ndáa ñayuu ná xíka'an noo sa'á yu'u o sa'á to'in noo ñayuu kini, noo ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo yó'o, dá kían kaka'an ta'ani noo na ni nduu taa ñayuú yó'o sa'a ñayuu ñoó tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'in ndidaá ndée ndato ni xi'o tatá Ndios noo ná, xí'in ndidaá ángel kéchóon noo ná —kaá na.

9 ¹ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in rá:
—Míian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi ki'o dándáki Ndios xí'in ndidaá kúu choon né'e ná —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni naye'e ndaa noo Jesús xí'in dá'on ná

² Tá ni ya'a iño kuu, dá ni kee Jesús ndáka na Pedro, xí'in Jacobo, xí'in Juan kua'an na diní iin yúku dikó iin ñoó. Ta ñoó ni nadaon na táto'on kaa na noo taa ñoó. ³ Kúú ni naye'e ndaa dá'on ná. Ta kúú ni ndukuxí kachián táto'on ki'o ndé'é yi'o. Ta ni iin ñayuu nákata dá'on ndéi ñayuú yó'o ko kándeé ta'on dándúkuxián táto'on ki'o ndato kuxí ni nduu dá'on Jesús. ⁴ Dá ni na'a noo profeta Elías xí'in Moisés, ta ndíta na ndátó'on ná xí'in Jesús. ⁵ Dá ni kaa Pedro xí'in Jesús:

—Va'a kúu ndéi ndu'u yó'o, maestro. Ná kava'a ndu oni tiya'ó. Iian ná koo míí ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

⁶ Díon ni kaa ra, chi ko ná'a ta'on ra ndí kían ká'an ra sa'á ña ni yu'ú ra. ⁷ Kúú ni naxino iin viko. Ta kúú ni chikátian noo ndíta na. Ta tein viko ñoó ni ka'an tachí Ndios:

—Ta yó'o kúu de'e maní yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xi —kaá na.

⁸ Tá ni nande'é tuku ra, kúu sa koó ka va taa ñoó ndíta. Ndadá iin tó'on míí vá Jesús iin.

⁹ Ta noo konoo na kua'an na ndika yúku ñoó, dá ni sa'anda Jesús choon noo taa ni sa'an xí'in ná ñoó ña ná o sa koo ini ra nakani ra xí'in ni iin tó'on ñayuu sa'á ña ni xini ra diní yúku ñoó nda ná kasandaá kuu nataki na ni nduu taa ñayuú yó'o. ¹⁰ Sa'á ñoó ko ní nákaní ta'on ra sa'án. Dá ni kasá'a ndátó'on míí rá kua'an ra ndi kua'an ña ni ka'an Jesús ña nataki na. ¹¹ Dá ni ndato'on ñaá rá:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinño'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dáka'ki ñaá?

¹² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ndaa va ña dinño'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a. Ta, éa ko ná'a ta'on ndó ña ká'an ta'ani tuti ii Ndios ña kánian ndo'o nda'o níno na ni nduu taa ñayuú yó'o, ta kenoo nda'o ñaá ñayuu? ¹³ Tído yu'u kúu na kaá ña sa ni kixi va Elías, ta ni kee ra xí'in ná táto'on ki'o ni ka'án rá kee ra, chi ki'o díon ká'an tuti ii Ndios sa'a ná —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì nduᵛa'a Jesús iin tayíí nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá nì naxinoᵛ nà noó nì kandoo dao kaᵛ taᵛ xíonoo xí'ín ná, kúú nì xini nà kuá'a nda'o ñayuu ndíta noᵛ ndéi ra. Ta ndíta ta'ani dao taᵛ dána'a ley Moisés dándichì ñáá rá. ¹⁵ Tá nì xini ñayuu ñoó ñaᵛ veí Jesús, kúú nì naá vá iní nà ndé'é ñáá ná. Dá nì kee na taxí tá'an na kua'an nà ka'an nà ndisá'an xí'ín ná.

¹⁶ Dá nì ndato'ón Jesús taᵛ xíonoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a dándichì tá'an ndó xí'ín taᵛ dána'a ley Moisés káa?

¹⁷ Dá nì kaa iin taᵛ nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó xí'ín ná:

—Maestro, yó'o né'i de'i nì kasáai, dá chì nákaa espíritu kini ini xi, ta nì kandoo ñí'i xi kéean. ¹⁸ Ndeí kúú míí vá noᵛ nákaa xi, ta tíin ñáá espíritu kini yó'o, ta dánkao ñááán nda noñó'o, ta kánkuei chi'ion yú'u xí, ta chíchi tá'an no'o xi, ta kúyito xi kéean. Sa nì seí nda'avíi noᵛ taᵛ xíonoo xí'ín ní ña ná taó ráan, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín taᵛ xíonoo xí'ín ná:

—iNandéé kaᵛ vían ñayuu ko kándísa kúú ndo'ó! ¿Ndidaá kaᵛ ví kooi xí'ín ndó, dá kandeé ini ndo yu'u? Ta, ¿ndidaá kaᵛ ví k'i'o ndeé ini sa'a ndo? Kane'e ndó xi ná kii ndó —kaá nà.

²⁰ Dá né'e ñayuu ñoó tayíí ló'o ñoó nì kasáa nà noᵛ iin Jesús. Dá tá nì xini espíritu kini ñoó Jesús, ta kúú nì sa'ání yí'í va ñááán, ta kúú nì kankao xi nda noñó'o nì keean, ta nì dandió tuú ñááán. Ta kúú kánkuei chi'ion yú'u xí. ²¹ Dá nì ndato'ón Jesús tatá xi:

—¿Ndá oon nì kasá'a ndó'o xi dión?

Dá nì kaa ra:

—Ndaá leé va xi nì kasá'a ndó'o xi dión. ²² Ta kuá'a nda'o ta'ándá dánkao ñáá espíritu kini yó'o noᵛ kéi ñó'o, noᵛ takuíí viti, dá chì ka'ání ñááán kónian. Tá kandeé ní nduᵛa'a ní xi, dá kían ku'u ini ní sa'a ndu'u, ta chindeé ní ndu'u.

²³ Dá nì kaa Jesús:

—Ná dá'a ni ka'on, “tá kandeé ní nduᵛa'a ní xi”, chì ndidaá vá ña'a kuu kee yu'u xí'ín ñayuu kándeé iní ñáá.

²⁴ Kúú nì kayu'ú tatá xi:

—Kándeé ini míí ní. Ta chindeé ní yu'u ná kandeé cháa kaᵛ ini míí ní —kaá ra.

²⁵ Tá nì xini Jesús ña nì kasá'a náataka kuá'a nda'o ñayuu, dá nì sa'anda nà choon noᵛ espíritu kini ñoó, ta kaá nà:

—iEspíritu kini, espíritu kéñí'i, espíritu kédó'ó! iYu'u sa'ándá choon noᵛon! iKua'an keta kíi ini tayíí xaan! iTa o sa nándiό koo kaon ndu'on ini xi! —kaá nà xí'an.

²⁶ Dá nì kayu'ú kó'óán. Ta kúú tuku va nì sa'ání yí'í ñááán. Dá ví nì ketaan kua'an ini xi. Ta kúú táto'on káandu'u iin ndii, k'i'o dión nì nandú'u xí nì kee espíritu kini ñoó. Sa'a ñoó kuá'a nda'o ñayuu ñoó

ká'an ña ni xi'i va xi. ²⁷ Dá ni tiin Jesús ndá'a xí. Dá ni ndane'e ñaá ná. Ta kúú ni naku'in ndichi xi.

²⁸ Tá ni ndi'i, dá ni ku'u Jesús ini iin ve'e iin ñoó. Dá ni ndato'on ñaá taa xionoo xí'in ná:

—¿Ndiva'a ko ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoó?

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá ná o káka ndo ña maní noo Ndios, ta ná o káne'e ij ndo, dá kían o kándeé ta'on ndó taó ndóan, chí ña kini nda'o kían —kaá na.

Yó'o ni kasto'on tuku Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

³⁰ Dá ni keta Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná ñoó, dá ni kee na kua'an na chí kuendá Galilea di'a. Ta ko kóni ta'on Jesús ña kanda ini dao ka ñayuu ndei ko'on na, ³¹ chí kóni na dána'a na sava'a noó taa xionoo xí'in ná ñoó, ta di'a ni kaa na xí'in rá:

—Ko'on iin taa naki'o ra na ni nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a ta tukú, dá ka'áni ñaá rá. Tído tixi kuú óni, ta kúú nataki va na —kaá na.

³² Tído ko kátóni ta'on ini ra ndiva'a ká'an na dión, chí yu'ú ra ndato'on ñaá rá.

Yó'o ni daná'a Jesús sa'á ndi ndáa ra kúú ta ndáya'i cháa ka noo Ndios

³³ Dá ni saa na ñoo ká'ano naní Capernaum. Ta noo ndei na ini iin ve'e, dá ni ndato'on Jesús taa xionoo xí'in ná:

—¿Ndá sa'a ndátó'on kuáchi ndo vei ndó íchi ñoó? —kaá na.

³⁴ Tído ni iin tó'on rá ko ní ka'an, dá chí noó vei ra íchi ñoó ndátó'on kuáchi ra sa'a ndi ndáa ra kúú taa ndáya'i cháa ka tein mií rá. ³⁵ Dá ni sa ko Jesús. Dá ni kana na taa xionoo xí'in ná ñoó. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndi ndáa ndo'ó katóo kakuu taa kandaya'i kuiin noo, dá kían kasandaá ndo kakuu ndó na iin sata kuií, ta koni kuáchí ndó noo ndidaá ka na —kaá na.

³⁶ Dá ni tiin Jesús ndá'a iin tayíí ló'o. Dá ni chíkani ñaá ná noó taa xionoo xí'in ná ñoó. Dá ni ndane'e ndaa ñaá ná. Dá ni kaa na:

³⁷ —Ndi ndáa miío ñayuu natiin va'a iin ta ló'o táto'on kúú ta yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u ni natiin va'a na. Ta na ni natiin va'a yu'u, nda tatá Ndios ni natiin na, chí mií ná ni tanda'á yu'u veii ñayuú yó'o —kaá na.

Kaá Jesús ña ñayuu ko naá xí'in ná, noón kúú na ndíta xoo mií ná

³⁸ Dá ni kaa Juan xí'in ná:

—Maestro, ni xini ndu'u iin taa taó espíritu kini xí'in kuú mií ní. Tído ko xionoo ta'on ra xí'in yó, sa'á ñoó ni chítuu va ndu'u ra.

³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó ra, dá chi ndi ndáa mió ñayuu kée ña ndato xí'ín kuu yú'u, noón kúu na o kúu ta'on ka'an ndava'a na sa'í. ⁴⁰ Chi na ko naá xí'á, noón kúu na ndíta xoo yó. ⁴¹ Ta ndi ndáa mió ñayuu naki'o, va'ará iin yáxi ló'o takuifí ná ko'o ndó sa'a ña kúu ndó kuendá yu'u, na kúu Cristo, ta kúu miían ndaa kuiti ká'in xí'ín ndó ña nandió né'e Ndios ña va'a noo ná —kaá Jesús.

Miían ndúsa kanda yó mií yó, dá chi oon ni ví ya'a iin ka na kee na kuachi sa'a yó

Dá ni kaa ta'ani Jesús:

⁴²—Ndi ndáa mií vá ñayuu ni kandeé ni daká'an kue'é takuálí kándísa yu'u ña ná ya'a xi kee xi kuachi, noón kúu na va'a cháa ka ná kandiko yuu molino dikó ná, ta ná dáketa ñaá ná ini taño'o. ⁴³ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Chi va'a cháa ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo ndá'a ndo indayá noo kéi ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o, ⁴⁴ noo ñó'o tikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o kei ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña. ⁴⁵ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Chi va'a cháa ka ña ku'u ndó xí'ín iin xoo sa'a ndo noo ió Ndios, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo sa'a ndo indayá noo kéi ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o, ⁴⁶ noo ñó'o tikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o kéi ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña. ⁴⁷ Ta tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín iin nduchí nóo ndo, dá kían taó ndoan. Chi va'a cháa ka ña ku'u ndó xí'ín iin xoo nduchí nóo ndo noo ió Ndios dándáki na, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú nduchí nóo ndo indayá, ⁴⁸ noo ñó'o tikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o kéi ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña.

⁴⁹ 'Chi ndidaá vá ñayuu kandoo vii kee ñii xí'ín ñó'o, ta ndidaá ña'a dóko ná noo Ndios kandoo vii kee ñii. ⁵⁰ Ta iin ña va'a kúu ñii, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi koo keeá, dá ke'o'ova tuku yóan? Cho'on ini ndo kechóon va'a ndó táto'on kéchóon va'a ñii, dá koni ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin ndó xí'ín iin ka ndo —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña ko vá'a dánkoo ta ñadi'í ra

10 ¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñóo kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá ni ya'a na noo kúu kuendá Judea. Dá ni kasandaá na iin ka xoo yuta naní Jordán. Ta ñóo ni nataka tuku ñayuu noo Jesús. Dá ni daná'a tuku na táto'on k'i'o kée na. ² Dá ni natuu yati dao ta fariseo noo iin na, dá ni ka'an rá dátúú ñaá rá noo ñayuu ñóo. Sa'á ñóo ni ndato'on ñaá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin ta ñadi'í ra?

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndí ni sa'anda Moisés choon noo ndo sa'á ña yó'o?

⁴ Dá n̄i kaa t̄a fariseo x̄í'ín ná:

—N̄i sonó vá Moisés ñ̄a kuu va k̄i'o iin t̄a iin tuti noo ñ̄adi'í r̄a ñ̄a ká'añ ñ̄a kóni r̄a ka'anda tá'an ra x̄í'án. Ndi'i daá, dá kuu va dánkoo ñ̄a rá.

⁵ Dá n̄i kaa Jesús:

—Sa'á ñ̄a káxí nda'o n̄io ndo, sa'á ñ̄oo n̄i sonó Moisés noo ndo ñ̄a kuu kee ndó dión, ⁶ tído nda míi sa'a, tá kuu n̄i kava'a Ndios ndidaá ñ̄a'a, “nda daá vá n̄i kava'a na iin t̄a x̄í'ín iin ñ̄á'a”. ⁷ “Sa'á ñ̄oo kánian dánkoo t̄a tatá r̄a x̄í'ín naná r̄a, dá naki'in tá'an ra x̄í'ín ñ̄adi'í r̄a, ⁸ dá k̄ian nduu na ndadá iin tó'ón vá.” Ta k̄o kúu k̄a n̄a uu, ndadá iin tó'ón vá kúu ná. ⁹ Ta míi Ndios kúu n̄a n̄i dak'ín tá'an ñ̄aá, sa'á ñ̄oo ni iin tó'ón ñ̄ayuu k̄o kánian ka'anda tá'an na —kaá n̄a.

¹⁰ Dá tá n̄i ndisáa n̄a ve'e noo ndéi na, dá n̄i ndat̄o'ón ñ̄aá t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ndi kóni kaa ñ̄a n̄i ka'añ n̄a. ¹¹ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ndi ndáa miíó t̄a n̄i dánkoo ñ̄adi'í r̄a, ta n̄i tandá'a rá x̄í'ín iin k̄a ñ̄á'a, roón kúu r̄a yá'a kée kuachi x̄í'ín iin k̄a ñ̄á'a ñ̄oo noo Ndios. ¹² Ta ndi ndáa mií vá ñ̄á'a n̄i dánkoo ȳian, ta n̄i tandá'an x̄í'ín iin k̄a t̄a, dá k̄ian yá'a ta'anián kéeán kuachi x̄í'ín iin k̄a t̄a ñ̄oo noo Ndios —kaá n̄a.

Yó'o n̄i xik̄a Jesús ñ̄a man̄i sa'a takuálí noo Ndios

¹³ Ta ndáka ñ̄ayuu ñ̄oo takuálí vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná din̄i x̄í. Tído n̄i kasá'a t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná dánani ra ñ̄ayuu ñ̄oo. ¹⁴ Ta k̄o ní náta'an ta'on ini Jesús tá n̄i xini n̄a ñ̄a kée ra dión. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi, dá ch̄i ñ̄ayuu kándéé ini tatá Ndios t̄at̄o'ón kándéé ini takuálí xaan tatá xi, noón kúu n̄a ñ̄o'o t̄ixi ndá'a Ndios. ¹⁵ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ñ̄a ndi ndáa n̄a k̄o kándía ñ̄a dándáki ñ̄aá Ndios t̄at̄o'ón k̄i'o kándía takuálí ñ̄a dándáki ñ̄aá tatá xi, noón kúu n̄a o koní ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios —kaá Jesús.

¹⁶ Dá n̄i nomi na takuálí ñ̄oo. Dá n̄i chinóo na ndá'a ná din̄i x̄í. Dá n̄i xik̄a n̄a ñ̄a man̄i noo Ndios sa'a x̄í.

Di'a n̄i ka'añ Jesús x̄í'ín iin t̄a kuik̄a

¹⁷ Dá n̄i naki'in tuku Jesús ích̄i kua'añ n̄a, dá kánkono iin t̄a n̄i sāa r̄a n̄i sāa kuín x̄ití rá noo ná. Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí k̄ian kánian kee yu'u, dá n̄i'í ñ̄a kataki chíchíí?

¹⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'añ yo'ó ñ̄a kúu yu'u iin n̄a va'a? Ta ni iin tó'ón ñ̄ayuu k̄o kúu n̄a va'a. Sava'a iin tó'ón din̄i Ndios vá kúu n̄a va'a. ¹⁹ “Sa ná'a vá yo'ó ndi kua'añ choon n̄i sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi x̄í'ín iin ñ̄á'a, ñ̄a k̄o kúu ñ̄adi'óon, ta o sa ka'ánóon ndii, ta o sa kí'in kuí'ínón, ta o sa

ká'on ña to'on, ta o sa danda'avóon ñayuu, ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon" —kaá na.

²⁰ Dá ni kaa taa ñoo:

—Nda ló'o vei ni kasá'á seídó'i ndidaá choon yó'o, maestro.

²¹ Dá ni ku'u ini Jesús sa'a rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'on vá ña'a kómani keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndi'ón ña'a ió noo. Ta dasón di'ón ñoo noo na kúnda'í, dá kían konon koo kuikón chí induú. Dá kison kanoón xí'ín yu'u.

²² Tá ni seídó'o ra ña ni ka'an Jesús, kúu ndaá nda'í va ni kuu ini ra, dá ni ndakuin ra kua'an ra xí'an kúnda'í ini ra, chi ta kuiká nda'o kúu rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á na kuiká

²³ Dá ni nande'é Jesús noo ndidaá ñayuu ni kao noo ndíta ñoo. Dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—iNandeé ka ví kuáchi kían, dá ndu'u na kómí ña kuiká tixi ndá'a Ndios!

²⁴ Ni naá vá iní ta xionoo xí'ín ná tá ni seido'o ra ña ni ka'an na dión. Tído ni nandió koo tuku Jesús ni ka'an na:

—iNandeé ka ví kuáchi, dá ndu'u na kándéé téi iní ña kuiká ná tixi ndá'a Ndios! ²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yáí iin ión tukú o duú ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

²⁶ Tá ni seídó'o ra to'on yó'o, kúu ka'í ka ví ni naá iní ra. Dá ni kasá'á ndátó'on tá'an ra:

—¿Ndá yoo ni'í ña káki na, tá dáá? —kaá ra.

²⁷ Dá ni nande'é ña Jesús, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ni iin tó'on ta'on ñayuu o kándéé kee dión, sava'a Ndios kúu na kándéé kee dión, dá chi ndidaá tá'an va ña'a kándéé ná kee na.

²⁸ Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

—Kande'é ní, chi ndu'u kúu ra ni dankoo ndi'i ndidaá kúu ña'a ió noo ndú, ta xionoo ndu xí'ín mií ní.

²⁹ Dá ni kaa Jesús:

—Miían ndaa ná ká'in xí'ín ndó, ndi ndaa miíó na ni dankoo ve'e na, o ñani na, o ki'o na, o ku'u na, o tatá na xí'ín naná na, o de'e na, o ñó'o ná sa'a yú'u o sa'a to'on va'a dána'i, ³⁰ noón kúu na nani'i iin ciento ka ña'a tiempo viti sa'á ña ni dankoo na, chi ni'í ná kuá'á ka ve'e, xí'ín kuá'á ka ñani, xí'ín kuá'á ka ki'o, xí'ín kuá'á ka ku'u, xí'ín kuá'á ka naná, xí'ín kuá'á ka de'e, xí'ín kuá'á ka ñó'o, va'ará ndo'o naní nío ná kee dao ñayuu. Tído cháá ka chí noo, dá natiin na ña kataki chíchí ná.

³¹ Tído kuá'á nda'o ñayuu kúu noo ñayuú yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndí'i kuií noo Ndios. Ta na kúu noo ndí'i kuií noo ñayuu ñayuú yó'o, noón di'a kakuu na nakuita noo noo Ndios tiempo daá ñoo.

Yó'o ni kasto'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'ona, dá kuu na

³² Dá ni kee Jesús kōkaa na kua'an na íchi kua'an ñoo Jerusalén, ta xio noo na kua'an na noo ta xionoo xí'ín ná. Ta naá vá iní ra kua'an ra xí'ín ná, ta tákuei yu'ú ñaá rá kua'an ra. Dá ni taó xoo tuku Jesús ndin uxí uu taa ñoo tein dao ka ñayuu ñoo. Dá ni kasá'á ná nákaní na xí'ín rá sa'á ndí kían ndo'ona:

³³ —Kande'é ndó, chí viti kían kōkaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ko'on iin taa naki'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta duti saku'a, xí'ín noo ndá'a taa dána'a ley Moisés. Ta roón kúu ra kandoo ña kánian kuu na. Dá naki'o ñaá rá noo ndá'a ta tukú. ³⁴ Dá kediki ndaa ñaá rá, ta kani ñaá rá, ta tuu ndaa díí ñaá rá, dá ka'ání ñaá rá. Tído tixi kuu óni, dá nataki na —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni xika Juan xí'ín Jacobo iin ña maní noo Jesús

³⁵ Dá ni natuu yati Jacobo xí'ín Juan, ra kúu de'e Zebedeo, noo ín Jesús. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, kóni ndu'u ña kee ní iin ña maní xika ndu'u noo ní.

³⁶ Dá ni ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndí kían kee xí'ín ndó, kóni ndo'?

³⁷ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Konó ní ná kandeí ndu díin ní noo ndato téi náye'e ndaa noo koo ní dándáki ní. Iin ndu'u ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka ndu ná koo xoo íti ní.

³⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kō ná'á ta'on ndó ndí kían xika ndo. ¿Á ío ndo'ó ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ta'ani ndó ña kodo ndúta ndo táto'on kí'o kodo ndúta yu'u xí'ín ña ndo'i?

³⁹ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ío vá ndu'u ña ndo'ndu dión.

Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Míian ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó xí'ín ña ndo'ndu naní níno ndo táto'on kí'o ndo'ndu yu'u. ⁴⁰ Tído ña kandeí ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o dúu choon sa'ándá yu'u kían. Chí ñoo kían kí'o Ndios noo na ni kaxi míí ná kandeí ñoo —kaá na.

⁴¹ Dá tá ni seido'o uxí ka taa ñoo ña ni xika Jacobo xí'ín Juan noo Jesús, kúu ni karyíí nda'o ra xí'ín rá. ⁴² Dá ni kana Jesús ndidaá rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Sa ná'á vá ndó táto'on kí'o kée ta né'e choon dándáki ra ñoo ño'ndu ñayuu yó'o, chí kéndúsa ra xí'ín ñayuu kuedó'o ñaá ná. Ta ra né'e choon ná'ano, sa'ándá ra choon noo ñayuu ño'ndu tixi ndá'a rá. ⁴³ Tído ko

káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chì ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin taa ndáya'i tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo. ⁴⁴ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo ndidaá ka ndo. ⁴⁵ Chì kò ní kásaa ta'on na nì nduu taa ñayuu yó'o ña koni kuáchí di'a ñayuu noo ná. Di'a nì kasáa na koni kuáchí di'a na noo ñayuu, ta naki'o na mií ná kuu na, ta dión, dá ditá ná ndidaá ñayuu tixi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a nì kuu, dá nì nduva'a Jesús iin taa kò túu noo naní Bartimeo

⁴⁶ Dá nì saa na iin ñoo naní Jericó. Dá tá nì keta na ñoo ñoo kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, kúú kua'á nda'o ñayuu tákuei kua'an sata ná. Ta ió iin taa kò túu noo naní Bartimeo, ra kúú de'e ra naní Timeo. Ta yu'ú íchì ñoo ió ra sáti ra. ⁴⁷ Tá nì seido'o ra ña vei Jesús, na ñoo Nazaret, kúú nì kasá'á káyu'ú rá:

—iJesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁸ Ta kúú kua'á nda'o ñayuu nì kasá'á dánani ñaá ná, dá ná kutádi rá, ká'an ná. Tído nì'i cháa ka nì kasá'á káyu'ú rá:

—iDe'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁹ Dá nì sa tuu too Jesús, dá nì sa'anda na choon noo ñayuu ñoo ña ná ka'an na xí'ín taa ñoo saa ra noo ná.

Dá nì kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Ndeé koo inon, ta nakuiin ndichi, chì kána Jesús kaa yo'ó ko'on.

⁵⁰ Dá nì dakána ra kotó ra. Kúú nì nakuiin ndichi ra. Dá nì kee ra kua'an ra noo iin Jesús. ⁵¹ Dá nì ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndí kían kónon keei xí'ón?

Dá nì kaa ta kò túu noo ñoo:

—Maestro, kónii ña natuu nooí.

⁵² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an viti, chì sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoo nì nduva'ón.

Ta kúú vití'ón di'a nì natuu noo rá. Ta kúú nì kee ra tákaa ra Jesús kua'an ra.

Di'a nì kuu, dá nì ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

11 ¹ Kúú nì kuyati na ñoo Jerusalén, chì sa nì kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo naní Betania. Ta ñoo kúú noo né'e tá'an yati xí'ín iin yúku naní Olivos. Dá nì sa'anda Jesús choon noo uu ta xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Tá nì saa ndo nì ku'u ndó káa, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí kò ñá'a kandodó ná. Tá nì nani'i ndo rí, dá ndaxí ndó rí kandaka ndó kii ndó. ³ Tá ndáa na ndato'ón ñaá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rí?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chì

xíñño'ó sato'o ndu rí, ndi'i daá, dá tanda'á ná ndu kii ndu ndaka ndu ri", kaa ndo —kaá Jesús xí'ín rá.

⁴ Dá nī kee ra kua'an ra. Ta kúú nī naní'i rá noo ndíko burro ñoó yati yé'é ve'e iin yu'ú íchi ñoó. Dá nī ndaxí rá ri. ⁵ Tá nī xini dao ñayuu ndíta ñoó, dá nī ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xaan?

⁶ Dá nī kaa ra tátō'on kī'o nī ka'an Jesús xí'ín rá. Dá nī sonó vá ná né'e ra burro ñoó kua'an ra. ⁷ Ta ndáka ra ri nī saa ra noo ió Jesús, dá nī chikodó rá kotó ra sata ri. Dá nī kaa Jesús kanóo na kua'an na.

⁸ Dá nī kasá'á kua'á nda'o ñayuu chindei na kotó na me'í íchi noo vei Jesús ñoó. Ta dao ka na nī sa'anda ndá'a yíto, dá nī chindei naan íchi noo ya'a na ñoó.

⁹ Ta ñayuu xió noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei vei chí sata ná nī kasá'á káyu'ú ná:

—iNá natiin Ndios ñañó'ó! iNa ká'ano kúú na yó'o, chi vei na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¹⁰ iNa ká'ano kúú na yó'o, chi vei na dándáki na ñoo yo tátō'on nī dándáki ñaá rey David tá sa na'á! iNá natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó! —kaá ñayuu ñoó.

¹¹ Dá nī ku'u Jesús ñoo Jerusalén. Dá nī sa'an na ve'e ño'o ká'ano. Tá nī ndi'i nī sa nde'é ná ndidaá ña'a ió ñoó, dá nī kee na kua'an na ñoo naní Betania xí'ín ndin uxí uú ta xionoo xí'ín ná, chi sa nī ini va.

Di'a nī ndo'o iin taño'ó nī kee Jesús

¹² Tá nī tūu noo iin ka kuú ñoó, dá nī kankuei na ñoo Betania kua'an na. Dá nda'í nī kasá'á kuíko Jesús. ¹³ Ta kúú nī xini xíká vá ná iin iin taño'ó, ta ndato kuíi iin ndá'a ra. Dá nī kee na kua'an na noo iin rá, ná kande'á á iin tiño'ó keí ná. Tído tá nī saa na nī sa nde'é ná, kúú ko ta'ón tiño'ó iin noo ra. Sava'a ndá'a óon va rá iin, chi ko ñá'a ta'on kasandaá yoo kuiin rí. ¹⁴ Dá nī kaa Jesús xí'ín taño'ó ñoó:

—iNi iin kuú ka ná o keí ni iin tó'ón ñayuu kui'i yo'ó!

Ta kúú nī seídó'o va ta xionoo xí'ín ná ña dión nī kaa na.

Di'a nī kuu tá nī taó ndí'i Jesús ta díkó xí'ín ta xíin kua'an ra sata vé'e ño'o ká'ano

¹⁵ Tá nī ndi'i, dá nī nasáa na ñoo Jerusalén. Dá nī ku'u na yé'é ve'e ño'o ká'ano. Dá nī kasá'á ná taó ndí'i na ta díkó xí'ín ta xíin kua'an ra sata vé'e. Kúú nī dakuéi na ndidaá mesa noo ndéi ta nádaon di'ón. Kúú nī sata ni'ini na téi kándí'i ta ndéi díkó paloma. ¹⁶ Kúú ko ní sónó ta'on na ña chika'anda ni iin tó'ón ñayuu ini yé'é ve'e ño'o ñoó xí'ín ña'a né'e na kua'an na.

¹⁷ Ta kúú ñoó nī kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—¿Á ko ndúsaa ta'on ini ndo ña di'a va kaá tuti i Ndios: “Ve'e yu'u kúú iin ve'e noo kánian nataka ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuu, dá ka'an

na xí'ín yu'u", kaáan? Tído ndo'ó kúú na ndéi kéean táto'on iin káo ta kuí'íná —kaá na.

¹⁸ Tá ni ni'i tó'on taa dána'a ley Moisés xí'ín ta duti saku'a ña ni kee na dión, dá ni kasá'a rá ndúkú rá ndi kee ra, dá ka'ání ñaá rá. Tído yu'ú ra, chi ndidaá kúú vá ñayuu ñoo ni naá iní seídó'o na ña dána'a Jesús.

¹⁹ Dá tá ni kuaá kuú dáá ñoo, dá ni keta Jesús ñoo Jerusalén kua'an na xí'ín taa xionoo xí'ín ná.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a taño'ó ni da'ichi na ñoo

²⁰ Tá ni tuj noo iin ka kuú, dá ni ya'a yati na noo iin taño'ó ñoo, kúú ni xini taa xionoo xí'ín ná ña nda yo'o ví rá ni ichi. ²¹ Dá ni ndusáa ini Pedro ña ni ka'an Jesús xí'ín yito ñoo. Dá ni kaa ra:

—Maestro, kaa chi, taño'ó, kirá ni datái chi'an míí ní kaa, ni ichi va rá.

²² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandéé ká'ano iní ndo Ndios. ²³ Miían ndaa kuiti ná ka'in xí'ín ndó; ndi ndaa ndo'ó ni kuu va ná ka'an xí'ín yúku kaa: “Kuxoo, ta kua'an dáketón miíón ini taño'o kaa”, ta torá ko nákaní kuáchi ini ndo, ta kándisa ndaa ndo ña ki'o dión koo, dá kían kasandaá ndisa va ña ni ka'an ndo. ²⁴ Sa'a ñoo ká'in ña ndidaá kúú vá ña'a ná kaka ndo noo Ndios, ta kándéé ká'ano ini ndo ná, ta kúú ni'i ndisa va ndoan. ²⁵ Tído tá tein ká'an ndo xí'ín Ndios, ku'u ká'ano ini ndo sa'a ñayuu naá tá'an xí'ín ndó, dá kían nda tatá ndo Ndios, na ió induú, ki'o ká'ano ta'ani ini na sa'a kuáchi míí ndó. ²⁶ Chi tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'a ñayuu ñoo, dá kían ni tatá Ndios, na ió induú, o kú'u ká'ano ta'on ini sa'a kuáchi míí ndó —kaá Jesús.

Yó'o ni ndato'on ta fariseo Jesús ndá yoo ni xi'o choon noo ná

²⁷ Dá ni kasáa tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ñoo Jerusalén. Dá ni kasá'a ná xionoo na noo iin ve'e ñoo ká'ano ñoo. Dá ni natuu yati ta duti saku'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés xí'ín ta sá'ano ñoo. ²⁸ Dá ni ndato'on rá Jesús:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo ni xi'o choon yó'o noo ní ña kee nían? —kaá ra.

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ná ndato'on ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá ni katí'a ndó ni nandió né'e ndoan, dá kast'on yu'u xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon nooí ña kéei ña yó'o. ³⁰ ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xi'oan, o taa? Ka'an ndo ná kandé'á —kaá na.

³¹ Dá ni kasá'a ndátó'on tá'an míí rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xi'o ñaá, dá kían kaa ra xí'a: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáá?” ³² Tído, o kúu ta'on kaa yo ña taa ni xi'o ñaá.

Di_on n_i kaa r_a, ch_i yu'ú r_a kée ñayuu kuá'a ñoó. Ch_i ndidaá vá noón kándísa ña mián ndaa ndisa Juan n_i sa kuu iin profeta n_i tanda'á Ndios n_i kii. ³³ Dá n_i kaa r_a xí'ín Jesús:

—K_o ná'á ta'on ndu'u ndá yoo n_i xi'o choon noo Juan.

Dá n_i kaa ña xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on xí'ín ndó ndá yoo n_i xi'o choon nooí ña kéei ndidaá ña yó'o —kaá ña.

Di'a kua'an ña n_i nakani Jesús sa'á ña n_i ndo'o iin sato'o uva

12 ¹ Dá n_i kasá'á Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a ña, ta kaá ña:

—Iin kuu n_i dandée iin ña yitó uva noñó'o rá. Ta n_i chikáa r_a korraan. Dá n_i kava'a ra noo ko'óni ndúta uva ñoó. Ta n_i kava'a ta'ani ra iin ve'e dikó noo kanóo r_a kandaa uva ñoó.

'Dá n_i dikó ndodó raan noo dao ka ña kéchóon. Dá n_i kee ra kua'an xíká rá. ² Dá tá n_i xinkoo tiempo ta'anda uva ñoó, dá n_i sa'anda r_a choon noo iin mozo r_a ña ná ko'on r_a noo ndéi ña kéchóon ñoó natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. ³ Tído tá n_i saa mozo ñoó, dá n_i ndakuei ña kéchóon noo uva ñoó n_i kani ñaá rá. Ta ni iin ña'a ko ní xi'o ra kane'e mozo ñoó no'o r_a. ⁴ Dá n_i nandió ko tuku sato'o ñoó n_i sa'anda r_a choon noo iin ka mozo r_a kua'an r_a. Tído tá n_i saa r_a noo ndéi ña kéchóon ñoó, dá n_i ndakuei tuku ra n_i kani ñaá rá xí'ín yuu, ta n_i darkue'e r_a diní rá, ta n_i ndeine'e ñaá rá. ⁵ Dá n_i nandió ko tuku sato'o ñoó n_i sa'anda r_a choon noo iin ka mozo kua'an r_a. Tído tá n_i saa r_a, dá n_i sa'ání ñaá ña kéchóon ñoó. Ndi'i daá, dá n_i sa'anda sato'o ñoó choon noo kua'a ka mozo kua'an r_a. Tído dao ra n_i kani ra, ta dao ka r_a n_i sa'ání rá.

⁶ 'Ta ndadá iin tó'ón vá ñayuu kámani chinda'á rá ko'on. Ta yó'o kúu iin tó'ón diní de'e maní rá. Kúu n_i sa'anda r_a choon noo xí kua'an xi, ch_i di'a n_i kaa r_a: “Ndá ndi kuu koo va ñañó'ó rá noo de'i”, kaá r_a. ⁷ Tído tá n_i saa xi, ta kúu n_i kasá'á ndátó'ón kue'é ña kéchóon ñoó: “Ña káa kúu r_a natiin ndidaá kúu ño'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'ání yó xi, dá ná kandoo ndi'i ño'o yó'o noo mií yó”, kaá r_a. ⁸ Dá n_i tiin ñaá rá. Ta kúu n_i sa'ání ñaá rá. Dá n_i dakána ñaá rá nda sata korra noo káa yitó uva ñoó. ⁹ Ta, ¿ndí kían kee sato'o uva ñoó viti, ká'án ndó? Kasaa r_a, dá ka'ání ndí'i ra ña kéchóon ñoó, dá dikó ndodó r_a ño'o noo káa yitó uva ñoó noo dao ka ña kéchóon.

¹⁰ '¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti iñ Ndios? Ch_i di'a kaáan:

Ta yuu n_i kañó'ó ña kava'a ve'e,
ñoó di'a va n_i kasandaá kakuu yuu tito.

¹¹ Di_on n_i kee sato'o yo Ndios xí'ín yuu ñoó.

Sa'á ñoó iin ña'a ndato nda'o kían noo yo.

¹² Dá nì ka'án ta né'e choon ñoó tiin ra Jesús kadi ra ve'e kaa, chí nì kandaá va ini ra ña sa'a mií vá rá nì nakani na to'on yó'o. Tído yu'ú va ra kée ñayuu kuá'a ñoó. Sa'a ñoó nì dankoo ra Jesús, dá nì kee ra kua'an ra.

Di'a nì kuu tá nì ka'án dao taa dátúú rá Jesús

¹³ Tá nì ndi'i, dá nì tanda'á rá dao ka ta fariseo xí'ín dao ka ta kuendá Herodes ña ná ko'on ra noo Jesús, ta nandukú rá ña dátúú ñaá rá, dá ná ya'a na noo ka'an na. ¹⁴ Dá tá nì saa ra noo nákaa Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña kúú ní iin na ndaa. Ta ko yu'ú ní ni iin tó'ón ñayuu, chí ko né'e ní tandíni ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu, á ndáya'i na o koó. Di'a dána'a ndaa ní íchì Ndios noo ndidaá ñayuu. Sa'a ñoó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yo noo ra kúú kuendá César o koó? —kaá ra.

¹⁵ Tído nì kandaá va ini Jesús ña kúú rá taa uu noo, ta katóo ra dátúú ñaá rá. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo to'on ká'in? Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, dá ná kande'á.

¹⁶ Dá nì xi'o tóo ra iin di'ón kaa noo ná. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

Dá nì kaa ra:

—Na'áná César kían xí'ín kuu rá.

¹⁷ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakì'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta nakì'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

Ta kúú nì naá vá ini taa ñoó sa'a ña nì ka'an na dión.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús ña miían ndaa nataki na nì xi'i

¹⁸ Dá nì kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándísa ta'on ra ña nataki na nì xi'i. Dá nì ndato'ón ñaá rá:

¹⁹ —Maestro, di'a kaá iin ley nì taa Moisés: “Tá nì xi'i iin taa, ta ko ní sá io de'e yíí ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'án, dá kían koo iin de'e yíí naki'in kuu ñani ra.” ²⁰ Ta viti, nì sa ndei usá ñani. Ta kúú nì tandá'a ta kúú noo ñoó, tído nì xi'i va ra, ta ko ta'ón de'e yíí ra ní sá io xí'ín ñadi'í ra. ²¹ Sa'a ñoó nì tandá'a ñani ra xí'án. Tído nì xi'i ta'ani ta kúú uu ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yíí ra xí'án. Ta kúú dión ta'ani nì ndo'o ta kúú oni. ²² Ta dión ta'ani nì ndo'o ndin usá ñani ñoó, chí nì xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yíí xí'án. Tá nì ndi'i, dá nì xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. ²³ Sa'a ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na nì xi'i, ¿ndi káa iin taa ñoó kakuu yíí ñá'a ñoó, chí ndin usá va ra nì sa kuu yíian? —kaá ra.

²⁴ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Kō ná'a ta'on ndó ndí kīan ká'an ndo, chí kō kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti iī Ndios, ta ni kō nákonī ta'on ndó choon ká'ano ió noo ndá'a ná. ²⁵ Dá chí tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu nī xi'i, o kóo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka ña de'e di'í ña tanda'a xí, dá chí táto'on kī'o ndéi ángel induú, nda kī'o dión vá kandeī na. ²⁶ Tído viti ná ko'in kasto'in xí'ín ndó ña miían ndaa nataki ña nī xi'i. ¿Á kō óon ta'on ka'i ndó to'on nī taa Moisés? Chí tein kēi yitó táka ló'o ñoó, dá nī kaa Ndios di'a xí'ín ná: “Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob.” ²⁷ Dión nī kaa ña, dá chí kō kúu ta'on na Ndios noo ña nī xi'i, di'a noo ña takí vá kúu ná Ndios, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná. Sa'a ñoó yá'a nda'o ndo'ó sa'a ña kō kándisa ndó ña nataki ña nī xi'i —kaá ña.

Yó'o dána'a Jesús ndi kaa choon ndáya'i cháa ká nī sa'anda Ndios keeá

²⁸ Dá nī natuu yati iin taa dána'a ley Moisés, ta nī seido'o ra ña nī ka'an Jesús xí'ín ta saduceo ñoó. Kúu nī katóni ini ra ña va'a nda'o nī nandió né'e na ña nī ndato'ón ñaá rá sa'a ña nī xi'i. Sa'a ñoó nī ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndi kaa iin choon ndáya'i cháa ká noo ndidaá ká choon nī sa'anda Ndios keeá?

²⁹ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Choon ndáya'i cháa ká noo ndidaá ká choon nī sa'anda Ndios keeá kīan kaáan di'a: “Kueídó'o ndo'ó, ña ñoo Israel. Ndios, ña kúu sato'o yo, iin tó'ón dinī mií vá ná kúu Ndios. ³⁰ Konī ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o nío ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo, ta xí'ín ndidaá kúu ndée ndo.” Ña yó'o kúu choon ndáya'i cháa ká nī sa'anda Ndios keeá. ³¹ Ta ña kúu uu kīan sá kí'in tá'an xí'ín ña yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'ín ndó táto'on kī'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.” Ta kōo ká choon ndáya'i cháa ká noo ndin nduú choon yó'o —kaá ña.

³² Dá nī kaa taa dána'a ley Moisés ñoó xí'ín ná:

—Va'a nda'o nī ka'an ní, maestro. Ndaa kuití nī ka'an ní ña iin tó'ón dinī vá kúu Ndios. Ta kōo ká iin ká Ndios, sav'a iin tó'ón dinī miíó ná kúu ná. ³³ Ta ndáya'i cháa ká ña konī yo Ndios xí'ín ndino'o nío yo, xí'ín ndidaá ñaxintóni yo, xí'ín ndino'o ini miíá, xí'ín ndidaá kúu ndée yo, ta ku'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó táto'on kī'o ndó'o yó xí'ín mií yó. Ta ña yó'o kīan ndáya'i cháa ká o duú ndidaá ká ña'a dákei yo noo Ndios, o ndidaá ká ña'a dóko yo noo ná —kaá ra.

³⁴ Tá nī seídó'o Jesús ña va'a nda'o yíko nī ka'an ra, dá nī kaa ña xí'ín rá:

—Ndadá cháa vá kámani, ta kuu ndu'u yo'ó tixi ndá'a Ndios —kaá ña.

Ta kúu ni iin tó'ón ka ra ko ní xi'o ndeé iní natuu ndato'ón rá Jesús sa'a dao ka ña'a.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a Cristo, na dákaki ñaá

³⁵ Nákaa Jesús dána'a na yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá ni kaa na xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Ndiva'a dána'a taa dána'a ley Moisés ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dákaki ñaá? ³⁶ Chi di'a va ni kaa mií David tá ni nakutí ná xí'ín Espíritu ii Ndios:

Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúu sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u

ndaá ná kasandaá kuu nataán ndí'ii

ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

³⁷ Mií David kaá ña sato'o na kúu Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Kádii nda'o ini ñayuu kuá'a ñoó ndéi na seídó'o na ña dána'a Jesús.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'á ña kini kée ta dána'a ley Moisés

³⁸ Dá ni kaa ta'ani Jesús noo dána'a na noo ñayuu ñoó:

—Koo ini ndo kandaa ndo mií ndo noo taa dána'a ley Moisés, dá chi kátoó ra kandixi ra da'ón nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ñañó'ó noo xionoo ra noo yá'i. ³⁹ Ta kátoó ta'ani ra kande ra noo téi kúu noo ini ve'e noo náta na ñoo yo, ta kátoó ta'ani ra kande ra téi kúu noo noo ndéi ta ndaya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁰ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta sa'á ña kóni ra ña ka'an va'a ñayuu sa'a rá, sa'á ñoó na'á xíka ta'i rá noo Ndios. Ta yó'o kúu ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá na.

Di'a ni kee iin ña'á kuáan kúnda'í

⁴¹ Ió Jesús yati noo taán ñayuu di'ón ini sato, ña dóko ná noo Ndios ini yé'é ño'o ká'ano ñoó, ta ndé'é ná ndi kée iin rá iin ñayuu ñoó taán na di'ón ñoó. Ta kuá'a nda'o na kuiká taán kuá'a nda'o di'ón. ⁴² Dá ni kasaa ta'ani iin ña'á kuáan kúnda'í. Ta kúu ni taán uu di'ón kaa kuálí. Kúu cháa nda'o ndaya'i ña.

⁴³ Dá ni kana Jesús ta xionoo xí'ín ná, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'á kuáan kúnda'í kaa ni taán kua'a cháa ka di'ón noo ndidaá ka ñayuu kaa, ⁴⁴ dá chi ndidaá na kaa ni taán ña kándo noo vá ná. Tído ña'a kaa, va'ará kúnda'í vían, ni taán ndí'an ña né'e va'an katakian —kaá na.

Yó'o kúu noo dána'a Jesús ña naá vá ve'e ño'o ká'ano

13 ¹ Tá ni keta Jesús yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá ni kaa iin taa xionoo xí'ín ná:

—Maestro, kande'é ní, kì'o dión ví ná'ano yuú káa, ta kì'o dión ví ñóchí káa ve'e ño'o ká'ano káa.

² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xinóon? Tído kana'ón ña ni iin tó'ón yuú káa o kándoo kandodó tá'an, chì koon ndi'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayúú yó'o

³ Dá nì sa koo Jesús ndíka yúku naní Olivos chí xoo noo túu íin ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá nì ndato'ón xoo ñaá Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan xí'ín Andrés:

⁴ —Kasto'on ní xí'ín ndu'u ndá oon koo dión. Ta, ¿ndí kían koo tá kua'an xinkoo ndidaá ña yó'o?

⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándá'í ñaá ni iin tó'ón ñayuu. ⁶ Chì kua'á nda'o ta kasaa, ta kechóon ra kuú yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúu Cristo, na dákaki ñaá.” Ta kua'á nda'o ñayuu kandeé rá dándá'í ra. ⁷ Tá nì kandaa ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta nì ni'í tó'on ndó ña naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chì kì'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kuú noo ndí'í. ⁸ Chì ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'á naá tá'an ta'ani ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o yó'o va kasá'á ni'í nda'o taan. Ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á koo tama. Ta ña yó'o kían koo, dá kasá'á ndo'o cháa ka nío ñayuu ndéi ñayúú yó'o.

⁹ Tído ndo'ó, kandaa ndo mií ndó, chì kasá'á ñayuu naki'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo ná'taka na. Ta kandaka na ndo'ó ko'on na noo ta né'e choon ná'ano, noo ta kúu rey viti sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Dión koo, dá ni'í ndo kì'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e choon ná'ano. ¹⁰ Tído mií'án ndúsa kánian kanoo ñayuu dána'a na to'on va'a sa'a yú'u iin ní kúu ñayúú dinñó'ó ka, dá kasandaá kuú noo ndí'í. ¹¹ Tído, tá ndáka na ndo'ó nì saa na nì naki'o na noo ta né'e choon, o sa ndí'í ini ndo sa'á to'on ka'an ndo, ta o sa ná'ani ini ndo. Sava'a to'on ni'í ndo noo Ndios, ñoo oon va kían ka'an ndo. Chì o duú mií ta'on ndó ka'an. Espiritu iñ Ndios va kúu na ka'an.

¹² Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noo ta né'e choon, dá ka'ání ñaá rá. Ta dión ta'ani kee na kúu tatá xí'ín de'e ra. Ta ndakuei ta'ani dao de'e naá ra xí'ín tatá ra, dá ka'ání ñaá rá. ¹³ Chì kasá'á koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Tído ndidaá na nì xí'í ndeé iní nì sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndí'í kuií, noón kúu na ni'í ña káki na.

¹⁴ Tá nì xini ndo ió ña kini dá'yako ñaá, ña nì ka'an profeta Daniel sa'a, noo ko kánian kooan, dá kían na ndéi chí Judea ná kuino kíi ná ko'on na nda diní yúku. (Ndi ndáa ndo'ó, na ká'i ña yó'o, nata'í iní ndo sa'án, dá kandaa ini ndo.) ¹⁵ Ta na kándodó diní vé'e kuú dáá ñoo, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. ¹⁶ Dá ri na ñó'o

yúku, ko kánian nandió kuéi na no'o na naki'in na kotó na. ¹⁷ Ta, inda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e, ta nda'í kúu ta'ani ví na ndéi taleé chíhí tein kuu dáá ñóó! ¹⁸ Kaka ndo ña maní noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'o ndó dión tein yoo vixi. ¹⁹ Chi kuu dáá kakuu iin kuu noo ndo'o naní nío ñayuu. Dá chi nda ni kasá'a vá sa'a ñayuú, ta nda viti ko óon ta'on ndo'o ñayuu táto'on ki'o ndo'o na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu ka o koo dión. ²⁰ Tído tá ko ní chítuu sato'o yo Ndios tandó'ó vei koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñoó naá. Tído sa'a ña kú'u ini na sa'a ñayuu ni kaxi mií ná, sa'a ñoó chituu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

²¹ 'Tá ka'an iin ñayuu xí'in ndó: "Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dákaaki ñaá", o tá kaa na xí'in ndó: "Kande'é ndó, chi kaa nákaa na", ná dá'a ni kandía ndó. ²² Chi ndakuei dao ta ta'ón, ta kaa ra ña mií rá kúu Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'ón. Ta kee ra ña'a ndato, xí'in ña'a ná'ano, dá danda'í ra ñayuu. Ta kúu nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá danda'í ra. ²³ Sa'a ñoó kaon koo ndó, chi sa ni datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuú yó'o

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Tein kuu dáá ñóó, tá ni ndi'i ni sa io tandó'ó ká'ano ñoó, dá nakuuin naá ndindii, ta ni yoo ka o tóon. ²⁵ Dá kuei tiño ñó'o induú kaa, ta kidi ni'ini ña ná'ano ñó'o induú. ²⁶ Dá ví koni ndo na ni nduu ta ñayuú yó'o kii na tein viko, ta ndato naye'e ndaa na noo kii na xí'in ndidaá choon kómí ná. ²⁷ Ta ka'anda na choon noo ángel vei xí'in ná ko'on na nakuaka na ndidaá kúu ñayuu ni kaxi mií ná ndéi ndin komi xoo tachí, chi ko'on na noo xíká cháa ka noo kúu noño'o yó'o, ta ko'on ta'ani na noo kúu noo xíká cháa ka induú dá nditútí ná noo Jesús.

²⁸ 'Kane'e ndó kuendá táto'on kée taño'ó. Tá ni nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuálí ra, kúu sa ná'a vá yó ña sa ni kuyati yoo koon dai. ²⁹ Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo ni kasá'a kúu tandó'ó yó'o, dá kían kana'a ndó ña sa ni kuyati va kuu nandió kooi kasaai.

³⁰ 'Miían ndaa kuiti ná ka'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. ³¹ Induú kaa xí'in noño'o yó'o naá váán. Tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

³² 'Tído ni ko íin ta'on ná'a ndá kuu kakian, o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú ko ná'a, ta ni na kúu de'e Ndios ko ná'a, chi iin tó'ón diní míí vá tatá Ndios kúu na ná'a. ³³ Sa'a ñoó kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, chi ko ná'a ta'on ndó ndá oon koo dión.

³⁴ 'Chi kían táto'on ki'o ndó'o iin ta kua'an xíká. Tá ko ñá'a kana ra ko'on ra, dá ni dankoo tóo ra ve'e ra noo ndá'a ta kéchóon noo rá. Dá ni xi'o ra choon noo iin rá iin ra. Dá ni sa'anda ta'ani ra choon noo ta ndaá yé'é rá ña ná kaño'o ini ra. ³⁵ Ki'o dión ta'ani kaño'o ini ndo, chi

ko ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku na kúú sato'o ndo kasaa na. Chi oon ni ví kasaa na tá ni kuaá, o kasaa na dao ñoó, o kasaa na tá ni kana chéli, o kasaa na tá ni tuu noo. ³⁶ Chi iin ndakána va kasaa na, sa'á ñoó kaño'o ini ndo, dá kían ná dá'a ni natiin na ndo'ó ndéi ndó kídí ndo. ³⁷ Ña ká'in xí'in ndo'ó yó'o, ká'in xí'in ndidaá kúú ñayuu ña ná kaño'o ini na —kaá Jesús.

Yó'o ni ndátó'ón kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

14 ¹ Ta kómani vá uu ka kuu, dá koo víko pascua, dá seí na Israel pan ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachí ñaá. Kúú ni kasá'á ndátó'ón maña ndidaá ta duti saku'a'á xí'in ta dána'a ley Moisés ndi koo kee ra, dá tiin ra Jesús, dá ná ka'ání ñaá ta né'e choon. ² Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chi ndakuei ñayuu nakuina va na ki'in na sa'a rá —kaá ra.

Di'a ni kuu tá ni kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an diní Jesús

³ Ta nákaa Jesús ñoo Betania noo kúú ve'e iin ta naní Simón, tá'an ra ni sa ndo'o kue'e té'i. Ta noo ió Jesús mesa, kúú ni kasáa iin ñá'a, ta né'an iin tindo'o ló'o ni kava'a xí'in yuu díon naní alabastro. Ta ñoó ñó'o ndutá támi sá'an naní nardo. Ta ndutá ya'i nda'o kúú rá. Ta kúú ni ta'ávían diko tindo'o ñoó, dá ni kuei ndi'an ra diní Jesús. ⁴ Ta kúú ni xido nda'o ini dao ta ndéi ñoó, dá ni kasá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá ndéi ra:

—¿Ndiva'a dánaá oon ñá'a kaa ndutá támi sá'an kaa? ⁵ Ta va'a ka ví ní dikó yó ra, chi ya'i rá táto'on k'i'o ní'i iin ñayuu kéchóon na oni ciento kuu, dá chindeé yó na kúnda'í xí'in di'ón ñoó, ní kúú —kaá ra.

Sa'á ñoó ni kasá'á rá dánani ra ñá'a ñoó.

⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o. ¿Ndiva'a dáta'an ndoán? Chi ña va'a va kían ni keeán xí'in yu'u. ⁷ Chi daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, ta kuu va chindeé ndó na ndá hora ká'an mií ndó. Tído yu'u, o koo kuií ta'oin xí'in ndó. ⁸ Ñá'a yó'o kúú ña xí'o ndi'i táto'on k'i'o sáa ndéean nooi, chi ni kuei ña ndutá támi sá'an diní, ta k'i'o dión ni kenduuan yikí koñoi táto'on k'i'o kooi nduxii. ⁹ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndéi kúú mií vá noo dána'a na to'on va'a sa'í iin ní kúú ñayuú yó'o, nakani ta'ani na ña ni kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña ni keeán —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni kandoo Judas ña nak'i'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúú noo

¹⁰ Dá ni kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu ta xíonoo xí'in Jesús, kua'an ra dikó rá Jesús noo ta duti saku'a'a. ¹¹ Tá ni seido'o

ta duti ñoó ña ni ka'an Judas xí'in rá, kúu ni kadii nda'o ini ra. Dá ni kandoo ra ña ki'o ra di'on noo rá. Dá ni kasá'a ndúkú Judas ndí koo kee ra, dá naki'o ra Jesús noo ndá'a roón.

Di'a ni kuu tá ni sadíni Jesús noo ndí'í kuií xí'in ta xionoo xí'in ná

¹² Tá ni kasandaá kuu mií noo, ña kúu víko noo seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachian, ta sa'ání na léko kuendá víko pascua, dá ni ndato'on ñaá ta xionoo xí'in Jesús:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu'u kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

¹³ Dá ni sa'anda na choon noo uu ta xionoo xí'in ná ñóó, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin ta ndío yoo ñó'o takuí kua'an ra. Ta kúu karkuei ndó ra ko'on ndo. ¹⁴ Dá tá ni saá ra ni ndu'u ra ini ve'e, dá kaa ndo xí'in ta kúu sato'o ve'e ñóó: “Di'a kaá maestro ndu'u: ¿Ndi káa iin cuarto ki'o ní noo kadíni kuendá víko pascua xí'in ta xionoo xí'in?” kaa ndo xí'in rá. ¹⁵ Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánóo dikó, ta sa ió nduu vaan. Ta ñóó kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá Jesús.

¹⁶ Dá ni kee uu ta ñóó kua'an ra. Dá tá ni saá ra ñoo ñóó, kúu ni ndo'o ra táto'on káa rá ió ña ni ka'an Jesús xí'in rá. Ta ñóó ni kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

¹⁷ Dá tá ni kuaá ñóó, dá ni kasaa Jesús xí'in ndin uxí uu ta xionoo xí'in ná ve'e ñóó. ¹⁸ Dá ni sa ndei na mesa. Ta tein sásá'an na ñóó, dá ni kaa Jesús:

—Míian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña iin mií vá ndo'ó, ta sásá'an dáó xí'in yu'u, naki'o ñaá noo ndá'a ta xiní u'u ñaá —kaá na.

¹⁹ Dá ni kasá'a kúnda'í nda'o ini ra. Dá ni kaa iin rá iin ra xí'in ná:

—¿Á yu'u kúuí, tatá?

²⁰ Dá ni kaa Jesús:

—Iin ta nákaa tein ndin uxí uu ndo kúu rá. Tá'an ra dáketa dáó ndá'a xí'in yu'u ini ko'o, roón kúu rá. ²¹ Ta míian ndaa ndo'o na ni nduu ta ñayuu yó'o táto'on ki'o ká'an tuti ií Ndios. Tído nda'í va ta naki'o ñaá noo ndá'a ta xiní u'u ñaá. Va'a cháa ka vían ní xio dá'a ni kaki ta ñóó, ní kúu —kaá na.

²² Ta tein noo sásá'an na ñóó, dá ni tiin Jesús pan. Dá ni naki'o na ndivé'e noo Ndios. Dá ni sa'anda dao naan, dá ni xi'o naan noo ta ñóó. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Keí ndoán, chí ña xaán kúu yikí koñoi.

²³ Dá ni tiin na copa. Dá tá ni ndi'i ni naki'o na ndivé'e noo Ndios, dá ni xi'o na ra noo ta xionoo xí'in ná, ta ndidaá vá rá ni xi'i lú'u lú'u ra.

²⁴ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndúta xaán kúu ni yu'u, kirá dáxinkoo ña ni kandoo Ndios kee na xí'in ñayuu na, ta kuita ra sa'á kuachi kua'á ñayuu. ²⁵ Míian ndaa ná

ka'in xí'in ndó ña o nándiό koo kai ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saai ndutá uva noo iό Ndios dándáki na.

Yó'o ni ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

²⁶ Dá tá ni ndi'i ni keká'ano na Ndios xí'in iin yaa, dá ni kee na kua'an na dini yúku naní Olivos.

²⁷ Dá ni kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaá sakuaá víti, dá chi di'a kaá tuti ii Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u ta ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on.” ²⁸ Tído tá ni ndi'i ni natakii, dá kuió nooi noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo —kaá na.

²⁹ Dá ni kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá ta yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'oin dión.

³⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'on ña sakuaá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli ta'ándá kúu uu, ta kúu sa oni va ta'ándá ndaton sa'a yu'u.

³¹ Ta kúu ni ndundéé Pedro ka'an ra, ta kaá ra:

—Va'ará ná kánian kuu nduui xí'in ní, tído o ndata ta'oin sa'a ní —kaá ra.

Ta kúu ki'o dión ta'ani ni kaa ndidaá ka ta xionoo xí'in ná ñóó.

Di'a ni kuu tá ni ni ndatón Jesús xí'in Ndios iin noo naní Getsemaní

³² Ni ndi'i, dá ni saa na noo naní Getsemaní. Dá ni kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in ka'in xí'in Ndios, dá kasaai —kaá na.

³³ Dá ni kee Jesús ndáka na Pedro xí'in Jacobo xí'in Juan kua'an na. Dá ni kixian ni kunda'í nda'o ini Jesús, ta ni kasá'a ndó'o nda'o níó ná.

³⁴ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Nda'í nda'o kúu inii. Sa ndaa ndii va kúuí xinii. Yó'o ni kandeí tóo ndó, ta kaño'o ini ndo —kaá na.

³⁵ Dá ni kee Jesús kua'an na lú'u ka chí noo. Dá ni sa kuin xiti ná, ta ni xinó ví taan na nda noño'o. Dá ni xika na noo Ndios ña tá ná kuu, dá ná o yá'a na ña vei ndo'o na ñóó. ³⁶ Ta di'a kua'an ña ni kaa na:

—Tatá ló'o mií, ndidaá kúú vá ña'a kuu kee mií ní. Dita ní yu'u noo ndutá ova, ña kúú ña ndo'o níóí. Tído ná dá'a ni kakuuan táto'on ki'o kóni yu'u. Ná kakuuan táto'on ki'o kóni mií ní —kaá na.

³⁷ Tá ni nándiό koo na ni ndisaa na noo ndéi ndin oni ta kua'an xí'in ná ñóó, kúu sa kidi va ra ndéi ra. Dá ni kaa na xí'in Simón Pedro:

—Simón, ¿á kidi vóon? ¿Á ko xi'o ndeé ta'on inoon kaño'o inoon, va'ará iin hora? ³⁸ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, dá ná dá'a ni

kexíxi ña kini xí'ín ndó. Chì sa ió nduu nío ndo kee ndó ña kóni Ndios. Tído ña kóni ñi ndo kían chituu ñaá —kaá na.

³⁹ Dá ni sa'an tuku na ni ka'an na xí'ín Ndios táto'on k'i'o ni ka'an na xí'ín ná ta'ándá mií noó. ⁴⁰ Dá tá ni ndisáa na noo ndéi oni taa ñoó, kúú sa kídì tuku va ra ndéi ra, chì sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. Ta kò ní'ì vá rá ndí kían ka'an ra xí'ín ná. ⁴¹ Ta kúú ta'ándá kúú oni ni ndisáa Jesús ni sa'an na ni ka'an na xí'ín Ndios. Dá ni kaa na xí'ín taa ñoó:

—iKudì ndo viti! iTa nani'ì ndée ndo viti! Cháá dión ka ni ná kagikan kudì ndo, chì sa ni kasandaá va hora ña naki'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a taa kómí kuachi. ⁴² iNdakuei ndó, ná ko'o viti! Chì sa kúyati taa vei naki'o yu'u noo ndá'a ta kómí kuachi —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noó ta né'e choon

⁴³ Kúú ká'an íí vá Jesús íin na, kúú sa ni kasáa va Judas, iin ra kúú kuendá ndin uxì uu ta xionoo xí'ín ná. Ta kua'a nda'o taa vei xí'ín rá. Dao ra né'e espada, ta dao ka ra né'e yíto. Chì vei ra xí'ín choon ni sa'anda ta dutì sakua'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, xí'ín taa sá'ano ñoo. ⁴⁴ Sa ni kasto'on va Judas xí'ín taa ñoó ndi kee ra dána'a ra ndá yoo kúú Jesús, chì di'a ni kaa ra:

—Taa ni chitói noo ñoó, roón kúú tiin ndó kandaka ndó ko'on ndo, ta kandaa va'a ndó ra —kaá ra.

⁴⁵ Dá tá ni natuu yati Judas noo íin Jesús, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá ni chitó rá noo ná. ⁴⁶ Dá ni natuu taa kua'a ñoó ni tiin ra Jesús.

⁴⁷ Ta kúú iin taa íin xí'ín Jesús ni taó rá espada ra. Ta kúú ni chitó'on ra do'o iin taa kéchóon noó ta dutì kúú noó. ⁴⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa kua'a ñoó:

—¿Á ta kui'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'a ñoó vei ndó xí'ín espada xí'ín yíto tiin ndó yu'u? ⁴⁹ Ta ndidaá kuu vá ni sa káai xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano sa daná'ì noo ndo, ta kò ní tíin ta'on ndó yu'u. Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti i Ndios —kaá na.

⁵⁰ Ta kúú ndidaá vá ta xionoo xí'ín ná ni dankoo ndava'a ñaá, ta ni xino ra kua'an ra.

Di'a ni ndo'o iin tayíí ni kankono kua'an

⁵¹ Ta sata ñayuu kuá'a ñoó tákaa iin tayíí kua'an xi. Ta sava'a iin sávana va ndíxi xi kua'an xi. Kúú ni tiin ta'ani ñaá rá. ⁵² Tído ni dayáa xi sávana ñoó. Ta kúú ndaá ni kankono vichí xí kua'an xi.

Di'a ni kuu tá ni sa íin Jesús noo mií ta dutì kúú noó

⁵³ Dá né'e ra Jesús ni saa ra noo ió mií ta dutì kúú noó. Dá ni nataka ta'ani ndidaá kúú ta dutì sakua'a, xí'ín taa sá'ano ñoo, xí'ín taa dána'a ley Moisés. ⁵⁴ Ta Pedro, ndaá xíká xíká tákaa ra kua'an ra. Dá ni saa ra

n_i ku'u ra noo kúu yé'é ve'e ta duti kúu noo ñóó. Dá n_i sa koo ra ió ra noo ndéi taa ndaa yé'é ñóó, chi ndéi ra nádaa rá noo kéi ñó'o.

⁵⁵ Ta ra duti saku'a ñóó xí'in ndidaa ka ta né'e choon ndéi ra ndúkú rá taa ka'an kuachi sa'a Jesús, dá kuu naki'o ñaa rá noo ndá'a ta romano, dá ka'áni ñaa rá. Tído ko ní ní'i ta'on ra ndí kían kakuu kuachi na. ⁵⁶ Chi ku'á nda'o taa n_i kava'a ña to'on n_i ka'an ra sa'a Jesús. Tído ko ní náki'in tá'an ta'on to'on, ña n_i ka'an ra sa'a ná.

⁵⁷ Dá n_i ndakuei dao ka taa ndúkú rá kuachi ka'an ra sa'a Jesús, ta kaá ra:

⁵⁸ —Ndu'u kúu ra n_i seídó'o ña n_i kaa taa xaan di'a: “Ko'in nakani ndi'ii ve'e ño'o ká'ano yó, ña n_i kava'a ndá'a taa. Ta kúu tixi on_i kuu, ta kúu kava'i iin ka ve'e ño'o saá, tído o duú ña kava'a ndá'a taa kakian” —kaá ra.

⁵⁹ Tído ko ní náki'in tá'an ta'on ña n_i ka'an ra sa'a ná.

⁶⁰ Dá n_i ndaku'in ndichi mií ta kúu duti kúu noo me'í noo ndéi ra ñóó. Dá n_i ndato'on rá Jesús:

—¿Ndiva'a ko ká'on chindeéon miíon? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi taa kaa sa'on o koó?

⁶¹ Tído tádi óon va iin Jesús, ni iin to'on ko ní ka'an na.

Dá n_i nandió koo tuku mií ta duti kúu noo ñóó n_i ndato'on ñaa rá:

—¿Á yo'ó kúu Cristo, na dáka'ki ñaa? ¿Á de'e Ndios, na ii, kúu yo'ó?

⁶² Dá n_i kaa na xí'in rá:

—Jaan, ñaa kúu yu'u, ta koni ndo na n_i nduu taa ñayuú yó'o nakoo na xoo kuá'a Ndios noo ió na dándáki na. Ta koni ta'ani ndó na kii na tein viko tánee induú —kaá na.

⁶³ Dá n_i ndatá ta duti kúu noo ñóó dá'on ndíxi ra sa'á ña n_i xido ini ra. Dá n_i kaa ra:

—¿Ndá choon kuu ka yo cháa ka taa ka'an kuachi sa'a rá? ⁶⁴ Chi sa n_i seídó'o vá míi ndó ña n_i ka'an ndava'a ra sa'a Ndios. ¿Ndí kían náta'an ini ndo keeá xí'in rá viti? —kaá ra.

Dá n_i kandoo ndidaa taa ndéi ñóó ña kánian kuu Jesús sa'á ña n_i ka'an na dión. ⁶⁵ Dá n_i kasá'á túu ndaa díí ñaa dao ra. Ta n_i dadá'i ra noo ná xí'in iin dá'on, dá n_i kani ñaa rá, ta kaá ra xí'in ná:

—Nakoni ini ndí ndá yoo n_i kani ñaa —kaá ra.

Ta nda ra ndíta ndaa yé'é ñóó n_i kani da'anda noo ná.

Di'a n_i kuu tá n_i ndata Pedro sa'a Jesús on_i ta'ándá

⁶⁶ Ta yé'é ve'e nino ñóó ió jí vá Pedro. Dá n_i kasaa iin ñá'a kéchóon noo mií ta duti kúu noo ñóó. ⁶⁷ Dá tá n_i xinián ió Pedro nádaa rá noo kéi ñó'o ñóó, kúu n_i sa nde'é va'a ñaaán, dá n_i kaaan xí'in rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'in Jesús, ta ñoo Nazaret, ¿daa koó?

⁶⁸ Tído n_i ndata vá rá, ta kaá ra:

—K_o ná'á ta'on yu'u t_a ñoó, ta ni k_o kánda_a ta'on ini_i ndá sa'a ká'on xí'ín.

Dá ni kee ra kua'an r_a chí noo kúu yé'é di'a. Tá ni sa_a r_a ñoó, ta kúu ni kana va chéli. ⁶⁹ Ta kúu ni xini tuku va ñá'a ñoó noo iin Pedro. Dá ni kasá'á ká'an xí'ín dao k_a ñayuu ndíta ñoó:

—T_a yó'o kúu kuendá Jesús.

⁷⁰ Ta kúu tuku va ni ndata rá.

Ta lú'u k_a tóo, kúu ni ka'an dao k_a ñayuu ndíta ñoó xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti kuendá Jesús kúu yo'ó, chí t_a kuendá Galilea ta'ani kúuón. Dá chí táto'on ká'an roón, dión ká'on.

⁷¹ Dá ni kasá'á ká'an ndava'a Pedro, ta kaá r_a:

—Ná'á Ndios ñ_a k_o ná'á ta'on yu'u t_a ká'an ndo sa'a ñoó —kaá r_a.

⁷² Ta kúu ni kana va chéli ta'ándá kúu uu. Dá ví ni ndisáa ini r_a to'on ni ka'an Jesús xí'ín rá, chí di'a ni kaa n_a: “Tá k_o ñá'a kana chéli ta'ándá kúu uu, ta kúu sa ndata yo'ó sa'á yu'u on_i ta'ándá”, kaá n_a. Tá ni ndisáa ini r_a to'on yo'ó, kúu nda'í nda'o ni saki ra.

Di'a ni kuu tá ni sa iin Jesús noó t_a naní Pilato

15 ¹ Dá tá ni tuu noo, sa ni kandoo va ta duti saku'a, xí'ín t_a sá'ano ñoo, xí'ín t_a dána'a ley Moisés xí'ín ndidaá k_a ní t_a né'e choon ndi k_i'o kee ra xí'ín Jesús. Dá ni kató ñáá rá ndáka ra ni sa_a r_a ni nak_i'o ra noó t_a né'e choon romano naní Pilato. ² Dá ni ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúu rey noó n_a Israel?

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá dión kaá mií ní —kaá n_a.

³ Ta ndéi t_a duti saku'a dáta_i kuachi ñáá rá sa'á ku'a nda'o ña'a. ⁴ Dá ni ndato'ón tuku ñáá Pilato ñoó, ta kaá r_a:

—¿Á ni iin ña'a o ká'an yo'ó chindeéon miíón? Ta dión ví ku'a ña'a dáta_i kuachi ñáá t_a káa.

⁵ Ta va'ará dión ni kaa r_a, tído ni iin to'on k_o ní ka'an Jesús. Sa'á ñoó ni naá vá iní r_a.

Di'a ni kuu, dá ni sa'anda Pilato choon ñ_a ná karkaa Jesús ndika cruz

⁶ Tein iin iin víko pascua dáya_a Pilato iin t_a nákaa ve'e k_a, tá'an r_a kándoo n_a ñoo Israel sa'a. ⁷ Daá ñóó nákaa iin t_a naní Barrabás ve'e k_a, ta ñó'o ta'ani dao k_a t_a kí'in tá'an xí'ín rá sa'ání rá ndii. Roón kúu t_a ni ndakuei ni naá xí'ín t_a né'e choon romano. ⁸ Dá ni kasáa ku'a nda'o ñayuu noo Pilato. Dá ni kasá'á xíka n_a noo rá ñ_a ná dáya_a r_a iin t_a nákaa ve'e k_a, táto'on k_i'o kée ra tein iin rá iin víko pascua. ⁹ Dá ni kaa r_a xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Á kóni ndo ñ_a dáya_a n_a kúu rey noó n_a Israel yó'o?

¹⁰ Díon nī kaa rā chī nī kandaā va ini rā ña sa'á ña u'u ini vá ta duti sakua'a ñoó, sa'á ñoó nī naki'o ñaá rá noo ndá'a rá. ¹¹ Tído nī daká'an kue'é ta duti sakua'a ñoó ñayuu kuá'a ñoó, dá nī xikā nā ña va'a cháá ka Barrabás ná dáyaā rā. ¹² Dá nī ndato'on ñaá Pilato, ta kaá rā:

—¿Ndí kīán kóni ndo kee yu'u xí'in taa chínaní ndó kúú rey noó nā Israel yó'o, tá dáá?

¹³ Dá nī kayu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—iChirkaa ní rā ndika cruz!

¹⁴ Dá nī kaa Pilato:

—¿Ndí kīán kini nī ya'a taa yó'o nī kee ra?

Tído kúú nī'i cháá ka ví nī kasá'á káyu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—iChirkaa ní rā ndika cruz!

¹⁵ Ta sa'á ña kóni Pilato kandoo va'a ra noó ñayuu kuá'a ñoó, sa'á ñoó nī dayáā rā Barrabás. Dá tá nī ndi'i nī kani soldado Jesús xí'in chirrión, dá nī naki'o ñaá Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on rā chirkaa ñaá rá ndika cruz.

¹⁶ Dá nī naki'in ñaá soldado ndáka ra kua'an rā nda maá ini ve'e chón tã romano. Dá nī nadataká rā ndidaá ka soldado kúú kuendá rā. ¹⁷ Dá nī daku'ino ñaá rá iin dá'on kua'á toón, ta nī chinóo ra iin corona nī kava'a xí'in íon dinī ná. ¹⁸ Dá nī kasá'á rá kée ra ña kéká'ano ñaá rá:

—Na ká'ano kúú mií ní, nā kúú rey noó nā Israel —kaá rā.

¹⁹ Ta nī kani ra iin tañií dinī ná, ta nī tju ndaa dií ñaá rá. Ta nī sa kuíta xití rá noo ná kée ra ña kéká'ano ñaá rá. ²⁰ Tá nī ndi'i nī kediki ndaa ñaá rá, dá nī ditá rá dá'on kua'á toón ndíxi na ñoó. Dá nī nadaku'ino ñaá rá dá'on mií ná. Dá ví nī taó ñaá rá ndáka ra kua'an rā chirkaa ra ndika cruz.

Di'a nī kuu tá nī chirkaa ra Jesús ndika cruz

²¹ Ta noo ndáka ñaá rá kua'an rā, ñoó nī naki'in tá'an ra xí'in iin taa naní Simón, tã kuendá Cirene. Ta de'e ra naní Alejandro xí'in Rufo. Ta yó'o kúú rā kondii nī sa'an yúku. Kúú nī kendúsa soldado xí'in rá ña ná kadokó rā cruz Jesús ko'on rā. ²² Ta ndáka ñaá rá nī saā rā iin xían noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá dinī ndii.

²³ Ñoó, dá nī xi'o ra vino nī dataká tá'an xí'in ndutá ova ko'o Jesús, tído ko ní xín ta'on na ko'o na rā. ²⁴ Dá tá nī ndi'i nī chirkaa ñaá rá ndika cruz, dá nī sa ndei ra nī sadikí rā suerte xí'in dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndaa dá'on kánian ni'i iin rá iin ra.

²⁵ Tãto'on kã iin dataan nī chirkaa ra Jesús ndika cruz. ²⁶ Ta ndá'a iin tabla dinī cruz ñoó, ta ká'an ndá sa'a kíān tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúú rey noó nā Israel.” ²⁷ Dá nī chirkuei ta'ani ra uu tã kuí'íná ndika dao kã cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a nā, ta iin kã rã tákaa xoo íti nā. ²⁸ Ta xí'in ña yó'o dá nī xinkoo noo ká'an tuti ií Ndios, chī di'a kaáan: “Nī nadakí'in tá'an dáó ñaá rá xí'in tã kómí kuachi.”

²⁹ Ta ñayuu chíka'anda kua'an noo tákaa Jesús ñoo kédiki ñaá ná, ta kaó na diní ná kénóo na Jesús, ta kaá na:

—iMaáki ri! Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano Ndios. Ta kúu tixi oni va kuu nduva'ón ña, kaáon. ³⁰ Ñoo ndani, dákaki miíon viti. Kua'an noo kíi ndika cruz xaan ná kande'á.

³¹ Ta dión ta'ani kédiki ñaá ta duti saku'a'á xí'in taa dána'a ley Moisés, ta ndátó'ón rá ndíta rá:

—Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído ko kandeé ta'on ra dákaki ra mií rá viti. ³² iKaá ra ña kúu rá Cristo, na dákaki ñaá! iTa kaá ra ña kúu rá rey noo na ñoo yo! iNá noo kíi rá ndika cruz káa, dá ná nakoni yo rá, dá ná kandísa yó ra! —kaá ra ndíta ra.

Ta kána'á ta'ani nda uu taa tákuei iin iin xoo díin ná ñoo xí'in ná.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

³³ Tá ni kasandaá kaxuu, dá ni naku'in naá iin ní kúu ñayuu nda ka oni sa'ini. ³⁴ Dá tá ni kasandaá ka oni ñoo, kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —To'on yó'o kían kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a ni dayaa ndá'a ní yu'u?

³⁵ Tá ni seido'o dao ka taa ndíta ñoo ña ni ka'an na dión, dá ni kaa ra: —Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

³⁶ Kúu ni kankono iin taa ni sa'an ra ni dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'in vino iá. Dá ni so'oni raán diní iin tañíí. Dá ni chirnee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni kee ndo dión. Ná kandati yó, dá ná kande'á á kasaa Elías dánóo ñaá ná —kaá ra.

³⁷ Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, dá ni xi'i na. ³⁸ Ta kúu mií dáá vá ni ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. Ni keean nda yú'an nino, ta kúu nda yú'an nino ni xino noo ni ndata ñá.

³⁹ Ta mií taa dándáki soldado ín noo tákaa Jesús ñoo. Kúu ni xini ra táto'on ni kayu'ú ná tá ni xi'i na, dá ni kaa ra:

—iMiían ndaa ndisa de'e Ndios ni sa kuu taa yó'o!

⁴⁰ Ta xíká vá ndíta dao na ñá'a ndé'é ná ña ni ndo'o Jesús. Ta tein noón nákaa María Magdalena, xí'in María naná José xí'in Jacobo, ta ló'o cháa ka. Nákaa ta'ani iin ka ñá'a naní Salomé. ⁴¹ Ta na ñá'a yó'o kúu na ni sa xionoo xí'in Jesús, ta sa chindeé ñaá ná tá ni sa io na chí kuendá Galilea. Ta ndéi kua'a ta'ani dao ka na ñá'a tákuei Jesús ni saa na ñoo Jerusalén.

Di'a ni kuu, dá ni nduxi Jesús

⁴² Sa ni ini va kuu dáá, ña kían mií kuu kénduu na Israel ña'a keí ná taan, chí sa kua'an kasandaá va kuu nani'i ndée ná. ⁴³ Ió iin taa naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea. Ta kúu rá iin taa ndáya'i tein ta né'e

choon noó na Israel. Ta ndáti ta'ani ra ña kasaa Ndios dándáki na ñayuu yó'o. Roón kúu ra ni xi'o ndeé iní ni ku'u ra noo nákaa Pilato. Dá ni xika ra noo Pilato ña ná naki'o ra yikí koño Jesús noo rá. ⁴⁴ Kúu ni naá vá iní Pilato tá ni kandaá ini ra ña sa ni xi'i va Jesús. Dá ni kana ra ta dándáki soldado ñoó. Dá ni ndato'ón ñaá rá, á ndaa ña sa ni xi'i va na. ⁴⁵ Dá ni kaa ta dándáki soldado ñoó ña sa ni xi'i va na. Dá ni sa'anda Pilato choon ña ná naki'o ra yikí koño Jesús noo José. ⁴⁶ Dá ni sa'an José ñoó ni xiin na iin sávana saá. Dá ni danóo ra yikí koño Jesús ndika cruz. Dá ni nachituú ñaá rá xí'in sávana ñoó. Dá ni sa'an ra ni chikáa ñaá rá ini iin yái ká'ano ni kava'a ndika iin káo. Dá ni dakuió tuú ra iin yuu chiká'ano ni sadi ra yé'an. ⁴⁷ Ta ni xini va María Magdalena xí'in María naná José noo ni chikáa ñaá rá.

Di'a ni kuu tá ni nataki Jesús

16 ¹ Tá ni ya'a kuu náni'i ndée na Israel, dá ni sa'an María Magdalena, xí'in Salomé, xí'in María naná Jacobo ni xiin na ndutá támi sá'an kane'e na ko'on na chi'i na yikí koño Jesús, ká'an ná. ² Ta na'a va'a kuu mií noo kásá'a sa'a semana, dá ni kee na kua'an na yái noo nákaa yikí koño Jesús. Ta kúu duú ni xinkoo va ndindii. ³ Ta kúu ndátó'ón ná kua'an na íchi ñoó, ta kaá na:
—¿Ndá yoo ví ni'i yo dítá yuu ndadí yú'u yái ñoó?
⁴ Tído tá ni saa yati na, kúu ni xini va na ña sa ni kuxoo va yuu ká'ano ni sa ndadi yú'u yái ñoó. ⁵ Dá tá ni ku'u na inian, kúu ni xini na ió iin tayí chí xoo kuá'a di'a. Ta ndíxi xi iin dá'on kuxí chikáni. Ta kúu ni yu'ú nda'o na ñá'a ñoó. ⁶ Dá ni kaa xi xí'in ná:
—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chi sa ná'a vái ña nándukú ndó Jesús, na ñoo Nazaret, na ni sarkaa ndika cruz. Tído ni nataki va na. Kande'é ndó noo ni chinóo ñaá rá. Koó ka na nákaa yó'o. ⁷ Kua'an kii ndo kasto'on ndó xí'in Pedro, xí'in dao ka taa xionoo xí'in ná ña kuió noo Jesús ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñaá rá táto'on ki'o ni sa ka'an na xí'in rá —kaá ángel ñoó.
⁸ Dá ni kankuei na yái ñoó taxí tá'an na kua'an na. Kúu ndaá ndéi nino oon na kua'an na, chi ni yu'ú nda'o na. Ñoó ndani ko ní nákani na xí'in ni iin tó'ón ñayuu íchi noo kua'an na ñoó.

Di'a ni kuu tá ni na'a noo Jesús noo María Magdalena

⁹ Tá ni nataki Jesús na'a kuu dáá ñoó, ña kúu kuu mií noo kásá'a sa'a semana, dá ni na'a noo ná dinñó'ó noo María Magdalena, tá'an ña ni sa ño'o usa espíritu kini ni taó ná ñoó. ¹⁰ Dá ni keeán kua'an noo ndéi taa xionoo xí'in ná. Tá ni saaan noo ndéi ra, nda'í ndé'i rá ndéi ra. Dá ni kastó'an xí'in rá ña ni xinian Jesús. ¹¹ Tá ni seido'o ra ña ni nataki Jesús, chi sa ni xini va ñaá ñá'a ñoó, kúu ko ní kándisa ta'on ñaá rá.

Di'a nì kuu tá nì na'a noo Jesús noó uu taa xionoo xí'ín ná

¹² Tá nì ndi'i ñoó, dá nì na'a noo Jesús noó uu taa xionoo xí'ín ná noo xí'ka ra kua'an ra íchi kua'an chí yúku. Tído sa nì nadaon va na to'on sa kaa na. ¹³ Tído tá nì nakoni ñaá rá, dá nì sa'an ra nì kasto'on ra xí'ín dao ka taa xionoo xí'ín ná ñoó. Tído kúú tuku va ko ní xín roón kandísa ra.

Di'a nì kuu tá nì xì'o Jesús choon noó ta xionoo xí'ín ná

¹⁴ Tá nì ndi'i ñoó, dá ví nì na'a noo Jesús noo ndin uxì iin ta xionoo xí'ín ná noo ndéi ra sásá'an ra. Dá nì danáni ñaá ná sa'á ña ko ní kándísa ra xí'ín sa'á ña kaxí nío rá, chí ko ní xín ra kandísa ra ña nì xini dao ka ñayuu ñoó ña nì nataki na. ¹⁵ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo kanoo ndó iin ní kúú ñayuu dána'a ndo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'í noo ndidaá kúú ñayuu. ¹⁶ Ta ndi ndáa na nì kandísa ñaá, ta nì sodó ndúta ná, noón kúú na dákaki Ndios. Tído na ko ní xín kandísa to'on va'a yó'o, noón kúú na kandoo kakomí kuachi noo Ndios. ¹⁷ Ta ñayuu nì kandísa to'on va'a yó'o, noón kúú na nì'í ña kandeé ná kee na ña ná'ano. Chí xí'ín kuú yu'u kandeé ná taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kati'a na ka'an na dao ka yú'u, ña ko ní dákuá'a na. ¹⁸ Ta va'ará nì tiin ndakána na iin koo, ta kúú ko ta'ón ña'a ndo'o na kee rí. Ta va'ará nì xi'i ndakána na iin ña'a deen, ta kúú ko ta'ón ña'a ndo'o na keean. Tá ná chinóo na ndá'a ná satá na kú'u, ta kúú nduva'a va na —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì nana Jesús kua'an nó'o ná induú

¹⁹ Tá nì ndi'i nì ka'an sato'o yo Jesús to'on yó'o, dá nì kee na konana na kua'an nó'o ná induú. Kúú nì nakoo na xoo kuá'a Ndios.

²⁰ Dá nì kee taa xionoo xí'ín ná ñóó kua'an ra dána'a ra to'on va'a sa'á Jesús ndidaá kúú ñoo. Ta kúú sa chindeé vá ñaá míi sato'o yo Jesús, ta nì na'a na ña ndaa kían nì ka'an ra, chí nì xì'o na ña kandeé rá kee ra ña'a ndato. Díón ná koo.